

Veeseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus

- I. Probleem, sihtrühm ja eesmärk
- II. Hetkeolukord, uuringud ja analüüsid
- III. Probleemi võimalikud mitteregulatiivsed lahendused
- IV. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused
- V. Regulatiivsete võimaluste mõjude eelanalüüs ja mõju olulisus
- VI. Kavandatav õiguslik regulatsioon ja selle väljatöötamise tegevuskava

I. Probleem, sihtrühm ja eesmärk

1. Probleemi kirjeldus ja selle tekkimise põhjus

Kehtiva veeseaduse (§ 104 lg 1) kohaselt on kohaliku omavalitsuse (KOV) üksus kohustatud korraldama asulareovee kogumise ja selle nõuetekohase puhastamise enne heitveena suublasse juhtimist. Lisaks VeeSi § 104 lg 7 kohaselt tuleb kohalikul omavalitsusel oma halduspiirkonnas kehtestada reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskiri ning VeeSi § 250 lg 5 kohaselt on lisaks KeA-le KOVil õigus äraveo eeskirja nõuete täitmise üle teostada järelevalvet. Hoolimata kehtestatud eeskirjadest esineb probleeme reovee äraveo teenuse (purgimisteenuse) korraldamisel. Näiteks puudub paljudel KOVidel ülevaade, kas kogumismahutitesse kogutav reovesi jõuab nõuetekohaselt reoveepuhastisse, kes osutab äraveoteenust ja millised on ühiskanalisatsiooniga katmata aladel (edaspidi kanaliseerimata alad) tekkiva reovee kogused. Ei ole teada, kui palju purgitavast reoveest ei jõua purglasse ning seetõttu on järelevalve puudulik ja on oht, et reovesi jääb nõuetekohaselt puhastamata ning saastab keskkonda.

Keskkonnaministeerium koostas 2020. aastal analüüsi, mille eesmärk oli saada ülevaade, kuidas purgimisteenus on korraldatud, millised on peamised probleemid ja pakkuda välja lahendus kohtkäitluse valdkonna korrastamiseks ja paremaks juhtimiseks. Selleks vaadati üle Eesti Vee-ettevõtete Liidu ja Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud olukorra parandamiseks, kaardistati Eestis olevad purglad ja purgijad (reovee äravedajad) ning anti hinnang kohalike omavalitsuste kehtivatele reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirjadele. Analüüsi koostamisel suheldi ja küsiti arvamust ka purgijatelt, vee-ettevõtete esindajatelt ning kohalike omavalitsuste keskkonnaspetsialistidelt.

Peamised reovee kohtkäitluse ja äraveo probleemid, mis vajavad seaduse tasemel lahendust

1. Pole teada, kas kanaliseerimata aladel tekkiv reovesi kogutakse nõuetekohaselt ning jõuab reoveepuhastisse.

Kanaliseerimata aladel on asulareovee kogumise korraldamine KOVi kohustus. Praegu puudub süstematiseeritud ülevaade kanaliseerimata kinnistutest, mis annaks infot purgimisteenusega kaetud ja katmata aladest ja tagaks järelevalve kohtkäitluses tekkiva reovee üle. Asulareovee puhastamise direktiivist tuleneb kohustus omada ülevaadet kohtkäitlussüsteemidest (artikkel 3) ja direktiivi muutmise eelnõus (2022) on see nõue täiendatud kujul (artikkel 4), mille kohaselt liikmesriikidel peab olema kohtkäitlussüsteemide kohta register ja korrapärane järelevalve aastaks 2025.

Enamikul KOVidel puudub aga kohtkäitlussüsteemidest ülevaade. Minuomavalitsus.ee andmetel puudub 79 KOVist ülevaade kohtkäitlussüsteemidest 57 KOVil. (Omavalitsuste küsitlus 2021. a kohta. Rahandusministeerium)

Ülevaade kohtkäitlussüsteemidest tagab paremaid andmeid reoveepuhastite ja puhgimissõlmede asukohtade ning reostuskoormuse planeerimiseks. Piirkondade ülevaade on oluline ka reovee kogumisalade hindamiseks ja moodustamiseks ning investeringute hindamiseks. Reovee kohtkäitlussüsteemide ja puhgijate ülevaate puudumise tõttu on järelevalve raskendatud, pole teada, kas kogu piirkond on kaetud puhgimisteenusega ja kas puhgijal on kokkulepe nõuetekohase puhgla. Kohtkäitlussüsteemidest ülevaate puudumise tõttu ei ole teada, kui palju ja millises piirkonnas reovett tekib ning kas vesi on nõuetekohaselt kogutud. Kohati puudub reovee kohtkäitlejatel ka teadmine, kes osutab tema piirkonnas puhgimisteenust, mistõttu tekib oht, et teenus tellitakse isikult, kel ei ole kokkulepet puhgla, ja reovesi jääb nõuetekohaselt käitlemata. Mõnes piirkonnas puudub puhgija, mistõttu tuleb teenus tellida ebamõistlikult kaugelt või jääb reovesi vedamata ja nõuetekohaselt puhastamata.

Näiteks, eeskirjades sätestatud puhgija registreerimise kohustus KOVis eeldab seaduslikku alust, mida kehtivas õiguses ei ole. Vaja on luua õiguslik alus puhgijate registreerimiseks. Mõned KOVid on oma kohtkäitluse eeskirjas sätestanud, et puhgija taotleb teenuse osutamiseks KOVilt loa (või registreeringu), registreerib ennast äriregistris või Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatorite (EMTAK) registris. Puhgimisteenuse osutamiseks KOVilt loa või registreeringu taotlemise kohustuse on sätestanud 12 KOVi, 21 KOVi on kehtestanud puhgijale äriregistris registreerimise kohustuse ning 28 KOVi on sätestanud puhgijale kohustuse registreerida oma tegevus Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatorite (EMTAK) registris.

Mõnes KOVis on kehtestatud nõue, et reovee kohtkäitlusrajatise omanik taotleb KOVist loa reovee kohtkäitlemiseks. Sellise reovee kohtkäitlusloa taotlemise kohustuse on 2020. a aprilli seisuga oma eeskirjas sätestanud 14 omavalitsust 79-st.

2. Puhgimisteenuse hind on oluliselt kõrgem kui ühiskanalisatsiooni teenuse hind.

Puhgimisteenuse hinna peamised koostisosad on reovee kogus, reovee puhgimise hind konkreetsetes puhglas ja kohtkäitlussüsteemi kaugus puhglast. Kuna tegemist on vabaturu teenusega, võib hind sisaldada ka lisatingimusi, nagu teenuse osutamise ajavahemik. Kõrge hind võib kallutada puhgijaid ja maaomanikke reovett juhtima selleks mitte ettenähtud kohta ja reovesi jääb nõuetekohaselt puhastamata.

Turuhinnast kõrgemat hinda põhjustab ka see asjaolu, et ühes teeninduspiirkonnas ei ole tihti rohkem kui üks teenusepakkuja. See annab võimaluse küsida turuhinnast kõrgemat hinda. Oluline on tagada, et reovee kohtkäitlust ja äravedu reguleerivaid üldnõudeid kohaldatakse kogu riigis ühetaoliselt, kuid samas võimaldatakse ka paindlikkust kohalikest oludest lähtudes. Kohtkäitlejale peab olema teenus kättesaadav ja parima võimaliku hinnaga. Avatud turu oludes ja puhglate korrashoiu korral tagatakse parim võimalik puhgimisteenuse hind.

Üheks hinna oluliseks komponendiks on veetava reovee vahemaa. Puhgimisuuringust selgub, et puhastite/või puhglate planeerimisel on jäänud arvestamata kohtkäitluses tegelikult tekkivad reoveekogused. Seetõttu on paljud puhglad kasutusest väljas või reoveepuhasti ei ole projekteeritud võtma vastu puhgitavat reovett. Eestis oli 2020. aasta mai seisuga 95 puhglat,

millest kasutusel oli 58. Ülejäänud purglaid ei kasutatud peamiselt põhjusel, et purgitav reovesi võis olla ohuks puhasti tööprotsessile või purgla ei vastanud nõuetele.

Kohtkäitluses tekkinud reovesi on KOVi vastutusallas ning KOV peab tagama, et tema piirkonna reovett ei veetaks ebamõistlikult kaugemale.

VeeSi § 105 lg-te 1 ja 22 kohaselt tuleb reoveekogumisalale koormusega 1000 inimekvivalenti (ie) või rohkem rajada purgimissõlm ja alla 1000 ie on kohaliku omavalitsuse üksus kohustatud rajama purgimissõlme, kui lähim purgimissõlm asub kaugemal kui 30 kilomeetrit.

Näiteks: Fekto OÜ, kes osutab teenuseid põhiliselt Tartumaal, Harjumaal, Kesk-Eestis, Lõuna Eestis, Viljandimaal ja kasutab Tartu Veevärk ASi, Emajõe Veevärk ASi, Valga Vesi ASi, Viljandi Vesi ASi, Jõgeva Veevärk OÜ ja Otepää Vesi ASi purglaid, on oma kodulehel avaldanud hinnad, mis sõltuvad reovee mahust ja ka teenuse osutamise ajavahemikust. Sellest tabelist nähtub, et keskmine 1m³ purgimise hind on 14,33 eurot (2020. a sisuga).

Tapa Vesi AS on hinna kujundamisel eraldi välja toonud purgimise, transpordi ja auto hinna. Vaadates hindade tabelit, võib järeldada, et kohtkäitlejal, kes tellib teenuse näiteks 5m³ mahuti tühjendamiseks ja vedu on kokku 30 km, tuleb teenuse eest tasuda 54,5 eurot. Seega 1m³ hind teenuse tellijale on sellisel juhul 10,9€. Kui vedada sama kogust 10 km, oleks kogu teenustasu 36,5 eurot ehk 1m³ hind oleks 7,3 eurot.

Kohila Maja OÜ reovee äraveo hinnakirja järgi on Kohila valla piires 1 m³ tühjendamise hind ca 6,6 eurot.

Eesti keskmine ühiskanalisatsiooni juhitava m³ hind on 2,12€, kõikides 1,80€ ja 3,15€ vahel. Kui arvestada keskmist veetarbimist 100l päevas inimese kohta (3m³ kuus ja 36 m³ aastas) ja keskmise leibkonnaks on 2,5 inimest, mis teeb aastakuluks 90m³ ja aastakulu ühiskanalisatsiooni peale on leibkonnal keskmiselt 190 eurot. Purgimisteenuse hinna kohta andmed on lünklikud, kuna paljud purgijad või vee-ettevõtted ei ole avaldanud infot purgimisteenuse või reovee äraveo hinna kohta. Olemasolevate andmete alusel võib öelda, et kohtkäitleja, kes kasutab 10 m³ kogumismahutit sama tarbimise juures tellib purgimisteenust aastas 9 korda. Kui vahemaa purglaga on kokku 30 km, siis tuleb ühe korra teenuse eest tasuda vahemikus 54,5 - 105 €. K Sellisel juhul on purgimisteenuse aastakulu on leibkonnal keskmiselt 720 eurot.

2. Sihtrühm

Probleemid mõjutavad kinnistu omanikke, kelle kinnistul asub kohtkäitlussüsteem, purgijaid, vee-ettevõtteid ja kohalikke omavalitsusi.

2019. a seisuga on 83% elanikest ühendatud ühiskanalisatsiooniga ja sellest võib järeldada, et 17% ehk 225 000 elanikku kasutab reovee käitlemiseks kohtkäitluse süsteeme. Nendest ca 25 000 elanikku asuvad reoveekogumisaladel üle 2000ie (inimekvivalenti) ja nendes piirkondades purgimisteenuse kättesaadavust korraldab vee-ettevõtja ühiskanalisatsiooniteenuse hinnaga (ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniseaduse § 47, mis jõustub jaanuar 2025). Kuid ülejäänud aladel, mis teeb 200 000 elanikku ja ca 80 000 kinnistu omanikku, kelle kinnistul asub kohtkäitlussüsteem.

Purgilaid haldavaid vee-ettevõtteid oli Eestis 2020. a seisuga 49 ning purgimisteenuse osutajaid ehk purgijaid oli vähemalt 132, kellest 34 oli leping või kokkulepe purgimiseks rohkem kui ühe purglaga. Kõikide purgijate ja vee-ettevõtete vahel oli 2020. a mai seisuga sõlmitud purgimiseks ca 201 kokkulepet.

Reovee kohtkäitluse ja äraveo reguleerimine on kõigi 79 omavalitsuse kohustus ning 2020. aprilli seisuga oli 72 omavalitsust kehtestanud veeseaduses nõutud reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirja.

Valesti käideldud või käitlemata ja keskkonda suunatud reovesi võib põhjustada keskkonna saastumise ning mõjutada elanike elu, tervist ja vara.

3. Eesmärk ja saavutatava olukorra kirjeldus

Veeseaduse muutmise eesmärk on kaardistada kohtkäitlussüsteemid ja purgijad, mille tulemusena tagatakse kõikides piirkondades, kus kasutatakse kohtkäitlussüsteeme reovee kogumiseks, puhastamiseks, järelevalve ja investeringute vajaduste hindamiseks korrektsed andmed ning hoitakse ära võimalik keskkonnareostus.

Sihtrühmadele tagatakse:

- 79 kohalikule omavalitusele ühtsemad ja selgemad nõuded ning õiguslikud alused reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirjade koostamiseks;
- 132 purgijale selgemad ning ühtsemad reeglid puhastamiseks ning purglate kasutamiseks;
- 49 purglat haldavale vee-ettevõttele kindlustunde, et puhastisse juhitakse reovett, mis sobib puhasti tööprotsessile;
- parandatakse ca 200 000 Eesti elanikule nõuetekohase puhastamiseks vajaliku koguse kättesaadavust ja kvaliteeti;
- parandatakse ca 200 000 Eesti elaniku elukvaliteeti reostamata keskkonna ja puhta joogivee tarbimise kaudu.

Oluline on tagada, et reovee kohtkäitlust ja äravedu reguleerivaid üldnõudeid kohaldatakse kogu riigis ühetaoliselt, kuid samas võimaldatakse ka paindlikkust kohalikest oludest lähtudes.

Üldnõuete kehtestamine tagab:

- purgijatele võimaluse teenust osutada ja purglaid kasutada. Avatud turg võimaldab teenust pakkuda erinevatel teenusepakkujatel ja konkurentsi elavnemisel kujuneb parim võimalik puhastamiseks vajaliku koguse hind;
- vee-ettevõtetele kindlustunde, et puhastav reovesi vastaks nõuetele ja purglasse ei veetaks näiteks jäätmeid;
- KOVile selgemaid reegleid kohtkäitluse ja äraveo eeskirja koostamiseks, et need tagaksid vee-ettevõtjatele ja purgijatele kindlustunde.

Selleks, et kohtkäitluses tekkiv reovesi saaks nõuetekohaselt puhastatud, oleks tagatud järelevalve ja oleks olemas vajalik info investeringute planeerimiseks, tuleb lisaks üldnõuete kehtestamisele teha järgmist:

- reovee purgijate tegevus tuleb registreerida ja purgijate nimekiri teha kättesaadavaks KOVi kodulehel;
- tagada ühiskanalisisatsioonita kinnistutele puhastamiseks vajaliku koguse – selleks tuleb kaardistada alad, kus puudub teenus, ja asutada kohtkäitlussüsteemide register;
- piirkonnas, kus puudub purgija, peab KOV ise korraldama reovee teenuse osutamise;
- tuleb tagada mõistlik vahemaa purglate ja kinnistute vahel, kus asuvad kohtkäitlussüsteemid ;
  - kaardistada purglate asukohad ja seisukord;
  - planeerida investeringuid.

Kohtkäitlejale muutub teenus kättesaadavamaks parima võimaliku hinnaga. Avatud turg ja lähimasse purglasse reovee vedamine tagab parima võimaliku puhastamisteenuse hinna.

II. Hetkeolukord, uuringud ja analüüsid

4. Kehtiv regulatsioon, seotud strateegiad ja arengukavad

1. Veeseadus.
  - VeeSi § 105 lg-te 1 ja 2 kohaselt tuleb reoveekogumisalale koormusega 1000 ie või rohkem rajada puhastamissõlm ja alla 1000 ie korral on kohaliku omavalitsuse üksus kohustatud rajama puhastamissõlme, kui lähim puhastamissõlm asub kaugemal kui 30 kilomeetrit.
  - VeeSi § 104 lg 1 kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksus kohustatud korraldama asulareovee kogumise ja selle nõuetekohase puhastamise enne heitveena suublasse juhtimist.
  - VeeSi § 104 lg 7 kohaselt tuleb kohalikul omavalitsusel oma halduspiirkonnas kehtestada reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskiri ning VeeSi § 250 lg 5 kohaselt on lisaks KeA-le KOVil õigus äraveoeskirja nõuete täitmise üle teostada järelevalvet.
  - VeeSi § 124 sätestab reovee puhastamise tingimused. Reovesi tuleb puhastada kohapeal, juhtida reoveepuhastisse või koguda kogumismahutisse ja vedada puhastamissõlme. Reoveekogumisalal ja väljaspool reoveekogumisala sellisel alal, kus puudub ühiskanalisatsioon, peab reovee tekitaja koguma reovee lekkekindlasse kogumismahutisse ning korraldama selle veo kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavas määratud puhastamissõlme.
2. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniseadus
  - ÜVVKSi § 47 reguleerib puhastamisteenuse korraldamist reoveekogumisaladel üle 2000 ie (jõustumine juuli 2023).
3. Kohalike omavalitsuste reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirjad.
4. Kohalike omavalitsuste ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavad.
  - Kavades käsitletakse alasid, kuhu ei rajata ühiskanalisatsiooni ja kus tuleb kasutusele võtta reovee kogumismahutid või omapuhastid ning kus asuvad puhastamissõlmed.
5. Asulareovee puhastamise direktiivi eelnõu (2022) näeb ette kohtkäitlussüsteemide registri loomise (artikkel 4) ja korrapärase järelevalve aastaks 2025.

5. Tehtud uuringud

Reovee puhastamisteenuse korraldamise analüüs

Keskonnaministeerium korraldas 2020. aastal analüüsi, mille eesmärk oli saada ülevaade, kuidas puhastamisteenus on korraldatud, millised on peamised probleemid ja pakkuda välja lahendus reovee kohtkäitluse valdkonna korrastamiseks ning paremaks juhtimiseks. Selleks vaadati üle EVELi ja ELVLi ettepanekud olukorra parandamiseks, kaardistati Eestis olevad purglad ja purgijad ning anti hinnang kohalike omavalitsuste kehtivatele reovee kohtkäitluse ja

äraveo eeskirjadele. Analüüsi koostamisel suheldi ja küsiti arvamust ka purgijatelt, vee-ettevõtete esindajatelt ning kohalike omavalitsuste keskkonnaspetsialistidelt. Uuring valmis 2021. aastal.

Uuring on saadaval Kliimaministeeriumi kodulehel <https://kliimaministeerium.ee/merendus-veekeskond/vesi/uuringud-ja-aruanded#item-2>

Uuringus jõuti järeldusele, et purgimisteenuse korrastamine on vajalik ja probleemid on tingitud esmalt sellest, et reovee kohtkäitluse ja äraveo reeglid on KOVides väga erinevad ning puudub ülevaade kohtkäitlussüsteemidest, purgijatest ning purgitavatest reovee mahtudest. Süsteemi korrastamist tuleb alustada meetmetega, mis loovad eelnimetatud ülevaate ja ühtse süsteemi. Kui nimetatud info puudub või on puudulik, siis on keeruline planeerida õigesti puhasteid ja investeeringuid ning sätestada piirkonna eripärast lähtuvaid nõudeid. Probleemid on seotud ühtse õigusliku regulatsiooni puudumisega seaduse tasemel. Reovee kohtkäitluse ja äraveo reguleerimine peaks jääma kohaliku omavalitsuse tasemele ning selleks peaks kohalik omavalitsus ka edaspidi kehtestama reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirja, küll aga tuleks veeseadusega kehtestada ühtsed nõuded, mis peavad olema sätestatud reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirjas. Reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskiri peaks sätestama vähemalt järgmist:

- nõuded reovee kohtkäitlussüsteemidele;
- nõuded reovee kohtkäitlussüsteemide kasutamiseks ja hooldamiseks;
- nõuded purgimisteenuse osutamiseks;
- nõuded purgimise kohta.

Lisaks tuleb kehtestada nõuded, mis tagavad nõuetekohase reovee kohtkäitluse ja äraveo:

- tuleb registreerida purgimisteenuse osutajate ehk purgijate tegevus;
- asutada tuleb kohtkäitlussüsteemide register;
- kui piirkonnas puudub purgija, peab KOV ise korraldama reovee teenuse osutamise;
- kohtkäitleja vastutab ning peab veenduma, et reovesi antakse üle purgijale, kellel on reovee äraveo osutamiseks vastava KOVi registreering, nõusolek või luba;
- teha kättesaadavaks info purgijate kohta, kellel on purgimisteenuse osutamiseks registreering.

6. Kaasatud osalised

Probleemid ja võimalikud lahendused on tuvastatud koostöös kohalike omavalitsuste, vee-ettevõtete, EVELi ja ELVLi, Keskkonnaameti ja purgijatega.

Reovee purgimisteenuse korraldamise analüüsi koostamiseks vaadati üle EVELi ja ELVLi ettepanekud olukorra parandamiseks (Kliimaministeeriumis registreeritud kirjavahetus nr 17-12/19/4804), kaardistati Eestis olevad purglad ja purgijad ning anti hinnang kohalike omavalitsuste kehtivatele reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirjadele. Analüüsi koostamisel küsiti arvamust purgijatelt, purglaid haldavatelt vee-ettevõtete esindajatelt ning kõikide kohalike omavalitsuste keskkonnaspetsialistidelt.

Analüüsi koostamiseks ja olukorra kaardistamiseks tehti purgijatest valim ning järelepäring saadeti 29 purgijale. Valimisse valiti üle Eesti 16 purgijat, kes osutavad teenust mitmes omavalitsuses või omavad lepingut rohkem kui ühe purglaga, ja 13 purgijat, kes osutavad teenust ühes piirkonnas või kasutavad purgimiseks ainult ühte purglat.

14. mail 2021 peeti analüüsitulemusi tutvustav seminar, kuhu olid kutsutud vee-ettevõtete esindajad, kõigi kohalike omavalitsute esindajad, kõik teadaolevad purgijad, Keskkonnaameti esindajad, EVELi esindajad ja liikmed ning ELVLi esindajad ja liikmed. Kõik kutsutud osalejad tutvustavast seminarist osa ei võtnud, aga peale analüüsi avalikustamist edastati kõikidele kutsututele teavitust analüüsi valmimise kohta ning seda koos lingiga, millelt analüüsi saab kätte.

27. mail 2021 tutvustati töö tulemusi kohalike omavalitsuste koolituspäeval.

Lisaks on mitmed uuringus lahendamist vajavad probleemid kerkinud üles ka muude koolituste, teabepäevade ja kohtumiste käigus.

Kliimaministeriumi koostatud reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirja juhendi kohta on oma seisukoha esitanud ka Õiguskantsleri Kantselei ettevõtluskeskkonna osakonna vanemnõunik Ago Pelisaar. Tema hinnangul on purgija KOVi registreerimise eelduseks seadusliku aluse olemasolu. Seisukoht on registreeritud Kliimaministeriumi dokumendiregistris numbriga 17-12/21/5550.

24.09.2021 esitas EVEL täiendavad seisukohad seoses valminud purgimise korralduse analüüsiga. Tagasiside andmiseks töötas EVEL läbi analüüsi lk-del 28–31 toodud järeldused ning esitas oma arvamuse ja ettepanekud seoses veeseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse koostamisega.

EVEL nõustus analüüsi järgmiste järeldustega:

- kui info on puudulik, siis on pea võimatu planeerida puhasteid ja investeeringuid ning sätestada piirkonna eripärast lähtuvaid nõudeid;
- seaduse tasemel tuleks luua alused, millest peaks KOV reovee kohtkäitluse reguleerimisel lähtuma, aga et eesmärk oleks selgem, siis võiks punktid veidi pikemalt lahti kirjutada;
- purgijale tuleks seada nõuded, mis tagavad nõuetekohase reovee äraveo ja kindlustunde vee-ettevõttele, ning nõuded ei tohi hakata piirama vabaturgu;
- KOV peaks asutama reovee kohtkäitlussüsteemide registri.

EVEL kahtles selles, kas purgijatele KOVi nõusolekut või luba on üldse vaja, kui purgimisteenuse pakkujal on kokkulepe vee-ettevõtjaga. Lisaks ei nõustunud EVEL ettepanekuga, mille kohaselt on vee-ettevõtte kohustatud sõlmima lepingu purgijaga, kellele on KOV andnud loa oma territooriumil teenuse osutamiseks. Kiri on registreeritud Kliimaministeriumi dokumendiregistris numbriga 1-4/21/4692.

12. oktoobril 2021 toimus reovee purgimisteenuse korralduse analüüsi tulemuste ning veeseaduse VTK koostamise üle arutelu Konkurentsiametiga. Kohtumisel jõuti järeldusele, et purgimisteenuse turu täielikuks piiramiseks puudub vajadus ja pigem tuleks tagada vabaturg, aga kuna reovee valesti käitlemine võib saastata keskkonda ning tekitada ohtu inimese elule, tervisele ning varale, on turu piiramine teatud määral vajalik.

Lisaks oli Konkurentsiamet seisukohal, et olukorras, kus purgijal on KOVi nõusolek teenuse osutamiseks, aga sellegi poolest ei saa kasutada purglat, kuhu on määratud vastavalt ÜVVK arengukavale reovee purgimine ja tekib nn ebavõrdne kohtlemine, tuleb purgijal pöörduda Konkurentsiametisse.

7. veebruaril 2023 toimus (VTK) tutvustamine EVELi liikmetele ja toimus arutelu. Arutelu käigus avaldas EVEL arvamust, et kohtkäitlussüsteemide register tuleks lahendada riiklikult.

12. aprillil 2023 toimus EVELi üldkoosolek, kus täiendatud VTK oli uuesti tutvustatud EVELi liikmetele.

16.mail 2023 toimus VTK tutvustus CleanEST projekti raames toimuval teabepäeval, mis oli suunatud Ida- ja Lääne-Virumaa KOVidele.

7. september 2023 toimus VTK tutvustus Rapla KOVi korraldatud infopäeval „Hajaasustuse reovee kohtkäitlus“.

III. Probleemi võimalikud mitteregulatiivsed lahendused

7. Kaalutud võimalikud mitteregulatiivsed lahendused

• Avalikkuse teavitamine	JAH
• Rahastuse suurendamine	JAH
• Mitte midagi tegemine ehk olemasoleva olukorra säilitamine	JAH
• Senise regulatsiooni parem rakendamine	JAH
• Muu (palun täpsusta)	EI

7.1. Kaalutud võimalike mitteregulatiivsete lahenduste võrdlev analüüs

Avalikkuse teavitamine ei lahendaks probleeme. Avalikkuse teavitamine panustaks küll elanike teadmistesse, millised õigusaktid reguleerivad reovee kohtkäitlust ning äravedu, ja võib-olla pööraks elanikud ka rohkem tähelepanu sellele, kellelt reovee äravedu tellitakse, aga see ei lahenda esitatud probleeme ega aita saavutada seatud eesmärke. Samuti ei lahenda see probleemi, mis on seotud purglate olemasolu ja korrasolekuga.

Rahastuse suurendamine võib küll motiveerida KOVe rohkem panustama reovee kohtkäitluse ja äraveo valdkonda või tegema investeeringuid purglatesse ja puhastitesse, aga kui kõik KOVid seda ei tee, siis ei lahenda see probleeme ega täida eesmärke. Kui üks KOV rahastuse suurendamise tulemusel loob näiteks kohtkäitlussüsteemide registri, milles saadud info põhjal teeb purglas ja puhastis vastavad investeeringud, nii et puhasti võimsus vastab piirkonna vajadustele, siis sellest ei piisa, kui kõrval asuvas KOVis purgla puudub või sealse puhasti koormus ei vasta sealse piirkonna vajadustele. Selle tulemusel võib sattuda ka investeeringud teinud KOVi puhasti suurema koormuse alla. Rahastuse suurendamine võib lahendada probleeme vaid piirkonniti, see tõttu on vaja lahendust reguleerida õiguslikult.

Mitte midagi tegemine ehk olemasoleva olukorra säilitamine ei lahendaks probleeme. Kui jätta kõik nagu praegu, siis ei kogune infot selle kohta, kas kinnistutel, mis ei ole ühiskanalisatsiooniga liitunud tekkiv reovesi saab nõuetekohaselt kogutud ning jõuab reoveepuhastisse. Samuti ei parane purglate olukord.

Senist regulatsiooni ei ole võimalik paremini rakendada.

Veeseaduse § 104 lg 7 kohaselt kehtestab kohaliku omavalitsuse üksus oma halduspiirkonnas reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirja. VeeSi § 250 lg 5 kohaselt on lisaks KeA-le KOVil õigus VeeS § 104 lg 7 alusel kehtestatud nõuete täitmise üle teostada järelevalvet. Olemasolevad sätted ei reguleeri piirkonna ülevaate jaoks vajalike tegevusi ega taga järelevalvet, seetõttu vajavad täiendamist.

7.2. Järeldus mitteregulatiivse lahenduse sobimatusest

Mitteregulatiivsed lahendused ei aitaks probleeme lahendada. Avalikkuse, purgijate, KOVide ja vee-ettevõtete teavitamine parandaks küll teadlikkust, kuid ei lahenda probleeme lõplikult.

IV. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

8. Välisriigid, mille regulatiivseid valikuid probleemi lahendamiseks on analüüsitud või on kavas seaduseelnõu koostamisel analüüsida (koos põhjendusega)

Välisriikide regulatiivsete valikute analüüsimiseks saadeti ELi liikmesriikidele järgmised küsimused:

1. Kas teil on riiklike või piirkondlike õigusaktide nõudeid reovee kogumismahutite ja üksikute puhastusseadmete kasutamiseks? Kui jah, siis kas need nõuded on kogu riigis ühesugused või on piirkondlikud erinevused lubatud?
2. Kuidas kogutakse ja säilitatakse teavet reovee kogumismahutite ja üksikute puhastusseadmete seisundi ja omanike kohta? Kas seda tehakse riiklikul või piirkondlikul tasandil?
3. Samuti oleksime huvitatud teie riiklikest nõuetest purgimisteenuse pakkujatele. Kas selle teenuse osutamiseks on vaja eriluba ja kes need load väljastab?

Küsimustele vastas 13 riiki. Vastustest võib kokkuvõtvalt järeldada, et pea kõigis 13 riigis on reovee kohtkäitlemisele sätestatud riigi tasemel üldised nõuded ja mitmes riigis on antud omavalitusele õigus või kohustus lisanõuete sätestamiseks

Näiteks Soomes on keskkonnanõuetes sätestatud põhilised reovee puhastusnõuded. Olmereovett tuleb puhastada selliselt, et keskkonnamõju (koormus keskkonnale) vastaks nõuetele. Kuna Soome omavalitsused on pädevad asutused reovee puhastamisel ja ärajuhtimisel, saavad nad oma valla reostustundlikel aladel olmereovee puhastamise kohta kehtestada rangemaid nõudeid.

Horvaatias on reovee kohtkäitlussüsteemide (võimsusega kuni 50 ie) kasutamine reguleeritud riiklikul tasandil, aga otsuse reovee ärajuhtimise kohta (milline kohtkäitlussüsteem paigaldada) teeb kohaliku omavalitsuse üksus või mõnel juhul ka veemajanduse eest vastutav minister, olenevalt reoveekogumisalast ja omavalitsusüksuste halduspiiridest.

Saksamaal käsitletakse üksikute reovee kogumise mahutite sisu hoopis jäätmena.

Teavet reovee kohtkäitlussüsteemide kohta kogutakse pea kõikides riikides kohaliku omavalituse tasandil ja enamikul juhtudel andmeid ka säilitatakse kohalikul tasandil, aga näiteks Belgias, Taanis, Sloveenias ja Iirimaa edastatakse kogutud andmed riiklikkuse andmebaasi/registrisse.

Andmete kogumises tooks esile Iirimaa, kus majaomanikud peavad 2012. aasta veeteenuste seaduse kohaselt registreerima ise oma kohtkäitlussüsteemid vastavas infosüsteemis. Veeteenistused üle kogu riigi peavad pidama registrit kohtkäitlussüsteemide kohta oma teeninduspiirkonnas. Veeteenistused on kohaliku omavalituse asutused, mis asuvad igas Iirimaa maakonnas.

Reovee äraveo veokite registreerimise/loa väljastamise puhul on riigiti erinevused kõige suuremad. 13 vastanud riigist 9 peab olema reovee äraveoks vastav registreering/luba. 6 riigi puhul peab reovee äraveo sõiduk omama luba/registreeringut jäätmete veoks või käsitletakse kohtkäitlussüsteemis tekkivat reovett jäätmena.

Esile võib tuua Sloveenia ja Horvaatia lahendused, kus on teistest riikidest märgatavalt erinevad korraldused.

Sloveenias toimub kohtkäitlusrajatistest reovee ja -sette kogumine ning eemaldamine veeteenuse raames. Sette peab vee-ettevõtte töötlemise reoveepuhasti juures, kus on settekäitlus. Horvaatias on reovee kohtkäitlussüsteemide omanikel kohustus teostada süsteemide hooldust ühisveeteenuse ehk vee-ettevõtte kaudu. Samuti on omanikel kohustus tellida kohtkäitlusrajatise tühjendamine kas avaliku veeteenuse osutajalt ehk vee-ettevõttelt või hanke korras valitud teenusepakkujalt.

Horvaatias võib vee-ettevõtja anda kohtkäitlussüsteemide tühjendamise ja reovee äraveo avalike teenuste hankelepingu kaudu teisele teenuspakkujale.

Lätis on kohtkäitlussüsteemide registripidamise kohustus KOVidel, samuti on kohtkäitlussüsteemi omanikul kohustus lisada kasutatavate süsteemide kohta andmeid otse andmebaasi. Süsteemi miinuseks on see, et need omanikud, kellel ei ole asi korras ja pole raha seda korda teha, ei julge oma andmeid andmebaasi lisada. Plussiks on see, et KOVidel on parem ülevaade just kohalikul tasemel. Järelevalve kohustus on KOVil.

Leedus on kohtkäitlussüsteemide registripidamine lahendatud riiklikult. Andmeid kohtkäitlussüsteemide kohta lisab andmebaasi puhastaja. Samuti on võimalus andmeid andmebaasi lisada ka kohtkäitlussüsteemi omanikul, kuid see ei ole kohustuslik. Andmebaas võimaldab tellida puhastaja otse süsteemist. KOVidel on kohustus omada ülevaadet oma territooriumist ja andmebaas on neile abiks. Ülevaade kohtkäitlussüsteemidest on oluline just ÜVK planeerimisel, et vältida olukordi, kui on veetud mitu km toru, aga liitujaid on ainult paar maja. Järelevalve on samuti lahendatud riiklikult, kuid tulevikus näevad seda KOVi kohustusena.

Täpsem ülevaade riikide kaupa on esitatud käesoleva seaduseelnõu väljatöötamise kavatsuse lisa 1.

9. Regulatiivsete võimaluste kirjeldus

Kliimaministeriumi pakutavad probleemide lahendamise variandid

1. Kohtkäitluse ja äraveo eeskirja üldnõuete sätestamine seaduse tasandil

Kuna täna ühtsed alused seaduse tasandil reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirjade reguleerimiseks puuduvad, siis tuleb luua alused, millest KOV reovee kohtkäitluse reguleerimisel peaks lähtuma. Seetõttu tuleb täiendada VeeSi § 104, et sätestada üldised nõuded reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirja kohta.

2. Purgijate registreerimise kohustus

Purgijate registreerimise kohustus tuleb kehtestada seaduse tasemel ja selle alternatiiv ei ole senise praktika jätkumine, kuna see ei ole kooskõlas kehtiva õigusega.

Alternatiivide analüüs:

1. Keskkonnaametis registreerimise kohustus (keskkonnaotsuste infosüsteem ehk KOTKAS)

Purgijate Keskkonnaametis registreerimisel tuleks eeskuju võtta jäätmekäitlusest. Nimelt sätestab jäätmeseadus, et Keskkonnaametis registreeritakse selle isiku tegevus, kes osutab KOVi territooriumil korraldatud jäätmeveo teenust.

Selleks, et tekiks purgijate Keskkonnaametis registreerimise kohustus, tuleb täiendada veeseaduse § 196 lg-t 2, lisades purgimismisteenuse pakkumise veekeskkonnariskiga tegevuste hulka, millel on registreerimise kohustus.

Keskkonnaametis registreeritud purgija ja purgijale seatud nõuded oleks kättesaadavad keskkonnalubade ja aruannete menetlemise infosüsteemis KOTKAS.

Registreeringus peaks kindlasti kirjas olema teenuse osutamise piirkond.

Selline lahendus lisab töökoormust Keskkonnaametile, aga seda registreerimiskohutust pooldab nii ELVL kui ka EVEL.

Selle alternatiivi suurim väljakutse on purgijale lisatingimuste seadmine, kuna Keskkonnaamet ei tunne piisavalt erinevaid piirkondi. Selleks, et tagada võimalus seada eritingimusi piirkonna eripärast lähtudes, samas ka minimaalset töökoormust silmas pidades, peaks KOV oma eeskirjas kehtestama piirkonna eripärast lähtuvad eritingimused ning purgijale registreeringut väljastades peab Keskkonnaamet neid tingimusi arvesse võtma.

2. KOVis registreerimise kohustus

Praegu see osaliselt juba on nii, et purgijad registreeritakse KOVis, kuna aga seda ei tehta ühtsetel alustel, siis süsteem ei toimi. Selle lahenduse toimivalt rakendamine eeldab samuti veeseaduse muudatust, mille alusel tekib kohustus registreerida kõik purgijad KOVis.

See lahendus annaks KOVile ülevaate, kes tema piirkonnas purgimisteenust osutavad ning millisesse purglasse reovesi veetakse. Purgijate KOVis registreerimise oluline eelis on see, et KOV saab oma halduspiirkonnas toimuvast ülevaate ja järelevalve muutub lihtsamaks.

Kuna KOV kehtestab reovee äraveo eeskirja, siis just KOV on kõige paremini kursis, millistele tingimustele peab purgija vastama ja milliseid eritingimusi on piirkonna eripärast lähtudes vaja purgijale seada.

Kui purgija registreerimisel märkida täpne piirkond, kus hakkab purgija teenust pakkuma, siis on teada, kas kogu ala on teenusega kaetud. Infot purgijate kohta saab jagada KOV-i elanikele, et oleks kohe teada, kelle poole peaksid nad pöörduma. Samuti kontrollib KOV registreerimisel, kas purgijal on sõlmitud leping vee-ettevõtjaga purgla kasutamiseks. Nii on võimalik jälgida, kas purgijal on olemas kehtiv leping. Kuna KOV on oma halduspiirkonnas esmane järelevalvaja, siis järelevalve teostamiseks oleks info kohe kättesaadav.

See lahendus suurendab küll KOVi töökoormust, aga kuna tänases õigusruumis kinnitab KOV enda haldusterritooriumil vee-ettevõtja ning määrab ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukavaga parglate asukohad, siis sellest lähtudes peab KOVile jääma õigus (või seadma kohustuse) anda luba või nõusolek oma haldusterritooriumil pargimisteenuse osutamiseks.

3. Vee-ettevõttes registreerimise kohustus

Purgijate registreerimine vee-ettevõtetes toimuks vee-ettevõtte ja purgija vahel kokkuleppe sõlmimise hetkel.

Selle lahenduse plussiks on see, et vee-ettevõtte saab määrata, millise piirkonna või iseloomuga reovett ta vastu võtab, aga oluline negatiivne külg on, et KOVil puudub ülevaade, kas terve tema haldusterritoorium on pargimisteenusega kaetud. Lisaks raskendaks see lahendus järelevalvet, kuna info ei ole kohe järelevalvajale kättesaadav ja selline infovahetus omakorda suurendaks järelevalve teostajate (KOV-i ja Keskkonnaameti järelevalve osakonna) töökoormust.

4. EMTAKis või MTRis registreerimise kohustus

Purgijate EMTAKis registreerimiseks peab muutma veeseadust, mille tulemusel tekib kohustus kõik purgijad registreerida EMTAKis. Töökoormust see Keskkonnaametile, vee-ettevõtetele ning KOVidele ei tekita. EMTAKist on võimalik teha päring, et saada ülevaade kõikidest registreeritud purgijatest, aga see ei anna ülevaadet, millises piirkonnas purgija tegutseb ja millisesse parglasse pargib. See lahendus panustab küll purgijate arvele võtmisse, kuid selle lahenduse puhul puudub KOVil võimalus reguleerida tingimusi ja kaardistada teeninduspiirkondi. Purgijate kohta andmeid on vaja just kohalikul tasemel ja puudub vajadus tsentraalse regulatsiooni järgi.

5. Äriregistri registreerimise kohustus

Äriregistril on teine eesmärk, tegemist on riigi infosüsteemi kuuluva andmekoguga, mille pidamise eesmärk on koguda, säilitada ja avalikustada teavet Eestis asuvate füüsilisest isikust ettevõtjate, ettevõtete, äriühingute ja välismaa äriühingu filiaalide kohta.

Selle alternatiivi üks puudus seisneb selles, kui pargimine ei ole ettevõtte põhitegevusala, ei kajastu see äriregistri väljavõttes, sest äriseadustiku kohaselt peab ettevõtja teatama äriregistrisse kandmisel kavandatud põhitegevusala. Äriühing, kes peab äriregistrisse esitama majandusaasta aruande, näitab lõppenud aruandeaasta tegevusalad ja uude aruandeaastasse kavandatud tegevusalad oma majandusaasta aruandes ega teata eraldi nende muutumisest. Tegevusalast äriregistrisse teatamisel või majandusaasta aruandes näitamisel kasutatakse Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatorit ehk EMTAKit. EMTAKis registreerimist käsitleme neljanda alternatiivina. Selle alternatiivi suurim probleem on, et puudub võimalus purgijatele eritingimuste kehtestamiseks.

Alternatiivide analüüsis nähtub, et sobivaim lahendus on purgijate registreerimine KOVis. KOVis purgijate registreerimise korral on töökoormuse ja ülejäänud eesmärkide täitmise suhe kõige optimaalsem. Selleks, et kohtkäitleja saaks teenust tellida KOVis registreeritud pargimisteenuse osutajalt, peab KOV tegema kättesaadavaks need purgijad, kel on pargimisteenuse osutamiseks vastav registreering, luba või nõusolek.

3. Kohtkäitlussüsteemide registri loomise kohustus

Asulareovee puhastamise direktiivi eelnõus (2022) on liikmesriikidel kohustus luua kohtkäitlussüsteemide kohta register ja tagada korrapärane järelevalve aastaks 2025. See tõttu tuleb kohtkäitlussüsteemide registreerimise kohustus kehtestada seaduse tasemel ja kohtkäitlussüsteemide registreerimata jätmine ei ole alternatiiv. Selleks, et kogu kohtkäitlus

toimiks ning reovesi saaks nõuetekohaselt puhastatud ning oleks tagatud järelevalvevõimalus, tuleks luua register, milles oleksid registreeritud kinnistu tasemel reoveekogumise kohtkäitlussüsteemid, nagu reoveemahutid ja omapuhastid. Ülevaate loomine kohtkäitlussüsteemidest on võtmeküsimus ning ülimalt vajalik just eelkõige seetõttu, et puhastamata reovee keskkonda juhtimisel võivad olla tõsised tagajärjed. Lisaks on see info vajalik ka puhastite ning investeeringute planeerimisel ja purgimisteenuse korraldamiseks. Veeseadusega on antud asulareovee kogumise, puhastamise, kohtkäitluse ja äraveo korraldamine KOVile. Registri loomiseks on kaks alternatiivi, kas riigi või KOVi tasemel.

1. Registri loomise ja pidamise korraldab KOV

Üheks võimaluseks on luua kohtkäitlussüsteemide register KOVi tasemel. KOV koondab oma territooriumil asuvate kinnistute kohta infot. Oma töö lihtsustamiseks võib KOV kaaluda ka kogu registri pidamise kohustuse delegeerimist vee-ettevõtetele, kuna kohtkäitlussüsteemidest olev reovesi jõuab lõpuks või peaks jõudma vee-ettevõtteni ja enamik vee-ettevõtteid kuuluvad KOVile. Sellise lahenduse puhul oleks ühiskanalisisatsiooniga liitunud ja mitte liitunud kinnistute info ühes süsteemis ja kui kinnistu liitub ühiskanalisisatsiooniga, saab tema olekut süsteemis lihtsalt muuta ning ei pea registrite vahel infot vahetama. Registrevaheline infovahetus tekitab omakorda töökoormust ning muid riske. Sellist süsteemi on võimalik rakendada näiteks Viimsi vallas, kus on määratud üks ühiskanalisisatsiooni teenust osutav vee-ettevõtte.

Eestis on ca 150 vee-ettevõtet ja siiski tuleb arvestada, et mõnes KOVis on mitu vee-ettevõtet ja registri pidamise kohustuse delegeerimine vee-ettevõttele ei pruugi olla võimalik. Kui ühe valla territooriumil on mitu kanalisatsiooniteenust pakkuvat vee-ettevõtet, siis ühe võimalusena tuleks kogu ühiskanalisisatsiooniga liitumata valla territoorium ühe või mitme vee-ettevõtte vahel ära jagada ja kui territoorium ära jagatakse, siis võib tekkida vajadus ka mitme registri pidamiseks.

Registripidamise delegeerimine on esile toodud lihtsalt ühe võimalusena, mida KOV võib rakendada, et vähendada oma töökoormust. Oluline on, et purgimisteenuse korrastamisel jääks KOVile võimalus oma võimalustest ning eripärast lähtudes valida sobivaim lahendus. Registri pidamise delegeerimisel on oluline, et KOVil kui järelevalve teostajal oleks tagatud pidev ligipääs registrisse.

Kui KOV loob ühiskanalisisatsiooniga liitunutest eraldi reovee kohtkäitlussüsteemidest registri ja haldab seda ise, siis sinna peaks olema tagatud ligipääs vee-ettevõttele, kes kasutaks registris olevat infot oma töö tarbeks ning ühiskanalisisatsiooniga liitumise korral eemaldada kohtkäitlussüsteem registrist.

Sellise registri loomine on alguses väga ajamahukas, kuid algandmed on KOVidel selleks olemas. Üheks võimaluseks on võrrelda jäätmevaldajate registri ja vee-ettevõttelt saadud ühiskanalisisatsiooniga liitunute nimekirja või ehitisregistri andmeid. Põhjus, miks kõrvutada jäätmevaldajate registrit vee-ettevõttelt saadud nimekirjaga, seisneb selles, et reeglina seal, kus tekib olmejäätmeid, tekib ka reovett.

Lisaks on KOV oma haldusterritooriumil ehitisregistri pidaja ning ka seal märgitakse, kas elamu on ühendatud ühiskanalisisatsiooniga või mitte.

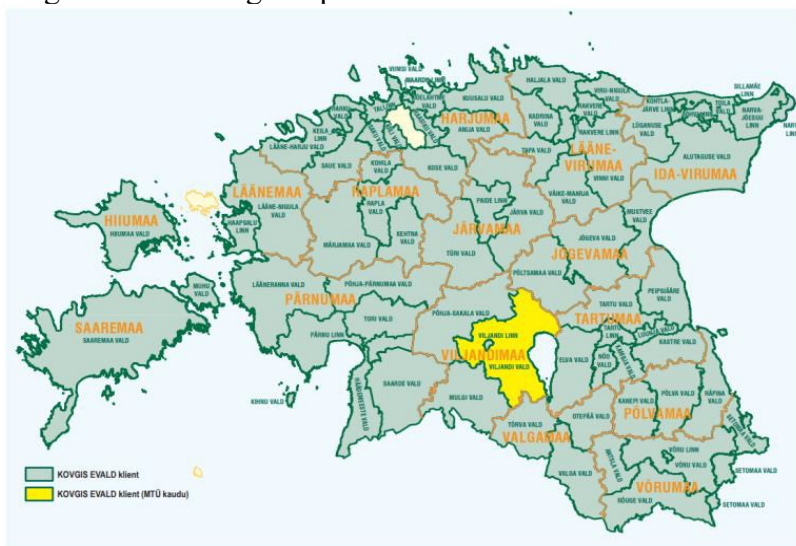
Kõige lihtsam on alustada alevitest, alevikest ja küladest, kus puudub ühiskanalisisatsioon. Piirkonnas, kus ühiskanalisisatsioon puudub, ei saa olla muud reovee käitlemise lahendust kui kohtkäitlus ja need ehitistega kinnistud tulebki kanda reovee kohtkäitlejate registrisse.

Näide:

Harjumaal Kiili vallas on 1 alev, 2 alevikku ja 13 küla (Kiili alev, Kangru ja Luige alevik ning Arusta, Kurevere, Lähse, Metsanurga, Mõisaküla, Nabala, Paekna, Piissoo, Sausti, Sookaera,

Sõgula, Sõmeru, Vaela küla). 2018. a veekasutuse aastaaruandest nähtub, et 2018. aastal pakuti ühiskanalisatsiooniteenust Kiili alevis, Vaela külas, Mõisaküla külas, Luige alevikus, Kangru alevikus, Sausti külas, Lähtse külas ja Nabala külas. Siit saab järeldada, et teenust ei pakuta Arusta, Kurevere, Metsanurga, Sookaera, Sõgula ja Sõmeru külas ning sealsed hoonestatud kinnistud peaks automaatselt olema kantud reoveekohtkäitlussüsteemide registrisse. Nii saab kätte algandmed ning hiljem saab teha korrekture.

Reovee kohtkäitlussüsteemide registri loomiseks võib kasutada sarnase kasutusotstarbega ja laialdase levikuga tarkvara KOVGIS EVALD (edaspidi EVALD) või mõnda muud tarkvara näiteks Excel. 2020 a seisuga on tarkvaralahendus EVALD kasutusel pea igas Eesti KOVis, v.a Ruhnu vallas, Vormsi vallas, Loksa linnas ja Rae vallas (vt joonis 16). Kõige massilisemalt kasutatakse sellest tarkvarast jäätmekäitluse moodulit jäätmevaldajate registri pidamiseks, mis omakorda on aluseks korraldatud jäätmeveo toimimisele, sh automaatseks andmevahetuseks registrite ja vedajate vahel. Nimelt peab jäätmeseaduse kohaselt KOV asutama jäätmevaldajate registri ning kehtestama registri pidamise korra.

Joonis nr 16. Tarkvaralahenduse KOVGIS EVALD kasutajad

Kuna EVALD on võimalike kasutajate sihtgrupi töölaual ja selleks, et analüüsida reovee kohtkäitlussüsteemide registri loomise võimalusi ning maksumust, kohtuti EVALDi esindajaga.

Tuginedes senisele jäätmevaldajate registri ja teiste KOVGIS EVALDi tooteperekonna moodulite loomise praktikale, võiks EVALDi esindaja sõnul kaaluda tulevase reovee kohtkäitlussüsteemide registri tarkvaralahenduse loomist klientide ehk KOVide soovil. Sellisel juhul kannaks ettevõtte ise kõik vajalikud arenduskulud ja enamikel KOVidel võiks jääda sobiva toote valmimisel ühekordse liitumiskulu maksumuseks vahemik ca 1500–3000 eurot (käibemaksuga) ja järgnev iga-aastane hooldus/majutus/arenduskulu oleks 350–750 eurot. Üle 20 000 elanikuga KOVide korral väljuksid summad eeltoodust ehk siis hinda mõjutab otseselt KOVi elanike arv. Kõik eeltoodu hakkab ootuspäraselt toimima vaid juhul, kui valmiv toode sihtgrupile sobib, st kasutusotstarve ja maksumus on omavahel tasakaalus. Kõik ülejäänud EVALDi tooteperekonna moodulid on loodud samasuguse ärioloogikaga.

EVALD on küll KOVides väga laialt levinud, aga paljud KOVid väljendasid selle tarkvaralahenduse kohta rahulolematust. Kui kasutuses olev tarkvara ei rahulda KOVide vajadusi või ei ole kasutajasõbralik, siis selle probleemi lahendamiseks tooks esile võimaluse,

et registri sobivaima lahenduse võiksid KOVID välja töötada koostöös ja näiteks ELVLi eestvedamisel.

Siin tooks näitena esile elektroonilise veoselehe infosüsteemi (ELVIS), mis loodi Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liidu (EMPL) eestvedamisel. ELVIST kasutavad metsamaterjali ja puidu töötlemisega seotud ettevõtted ja isikud (metsamaterjali omanik – saatja, metsamaterjali transportija, metsamaterjali mõõtja, metsamaterjali vastuvõtja-tööstus). Tänapäevaks on seda hakatud kasutama lisaks ümarpuidu vedudele ka hakkepuidu, pelletite jm puittoodete veol. ELVIS võimaldab materjali omanikul (müüjal) tellida vedu, materjali transportijal koostada transpordiks vajalikud elektroonilised veoselehed ja materjali saajal koorma vastuvõtmise järel ka mõõtmistulemused sisestada – kõik osalised saavad neid puudutava info kohta koostada muidugi ka ülevaatlikke raporteid.

Infosüsteem ELVIS on hea näide sellest, kuidas liit lahendas sektoris esile kerkinud probleemi. Olukorra lahendamisel tasub õppida nende valdkondade kogemustest, kus on sarnased tarkvarad või registrid juba loodud.

Kui KOV on reovee kohtkäitlussüsteemide registri loonud, siis KOVile hiljem olulist koormust juurde ei tule. KOVi ülesandeks jääks lisada registrisse uued kohtkäitlussüsteemid või kustutada likvideeritud süsteemid ühiskanalisatsiooni liitumise korral ning vajaduse korral ülevaate saamiseks teha ja edastada registri väljavõtte riigile. Info saab lihtsalt ja kohe kätte ning puudub vajadus järelepärimiskirjade koostamiseks. Selle lahenduse puhul on peamiseks miinuseks andmete ebahühtlus ehk igal KOVil võib olla kasutusel oma süsteem, mis raskendab andmete koondamist riikliku vaate loomiseks.

2. Register luuakse riiklikult

Käesoleva VTK järeldest on põhjendatud riikliku registri loomine. Kui register luuakse riiklikult, tagatakse üleriigiline ühtne vaade kohtkäitlussüsteemide kohta, mis lihtsustab aruandlust ja järelevalvet.

Riiklik register peab võimaldama ligipääsu KOVIDele, riigiasutustele, kodanikele ja teenusepakkujatele ehk purgijatele. Selline lahendus tagab KOVIDele ülevaate kohtkäitlussüsteemidest, vähendab koormust ja lihtsustab järelevalvet.

Registri loomiseks tuleks võimaluse korral kasutada juba olemasolevaid süsteeme ja andmebaase. Üheks võimaluseks on kasutada ehitisregistrit. Ehitisregistris on juba praegu registreeritud uued kohtkäitlussüsteemid, kuid puudu on andmed vanade süsteemide kohta või on andmed lisatud korrastamata kujul. Seetõttu tuleks leida lahendus andmete korrastamiseks. Kuna eeldus on juba olemas – ehitisregister –, siis nõuab selline lahendus väiksemat ressursi. Lahenduse eeliseks on üleriigilise ühtse vaate saamine kohtkäitluse kohta, mis lihtsustab aruandlust ja järelevalvet. Samuti KOVID on ehitisregistri kasutajad ja saavad andmetele ligi ning soovi korral saavad neid allalaadida või luua otseühendus ehitisregistriga (EVALDi liides) ja kasutada oma süsteemides. Eelnevast ja alternatiivide analüüsist nähtub, et sobivaim lahendus on luua register riiklikult.

4. Kohtkäitlussüsteemide registreerimise kohustus

Sõltumata sellest, kas register luuakse KOVIDe tasemel või riiklikult, tuleb tagada, et sinna jõuaksid vajalikud andmed ja andmete sisestamine peab olema reguleeritud seaduse tasemel. Kohtkäitlussüsteeme võivad registris registreerida kas kinnistu omanikud, kelle kinnistul asub kohtkäitlussüsteem, purgijad või KOVID.

1. *Kohtkäitlussüsteemi registreerivad kinnistu omanikud, kelle kinnistul asub kohtkäitlussüsteem.*

Sellise lahenduse puhul langeks kinnistu omanikutele kohustus registreerida kinnistul asuva kohtkäitlussüsteemi registris. Üheks võimaluseks on kasutada selleks eesti.ee rakendust, mille kaudu saab liikuda ehitisregistrisse või logida otse ehitisregistrisse ehr.ee Lisavõimalus peab jääma neile, kes ei saa või ei oska digiriigi lahendusi kasutada ja selleks oleks kohtkäitlussüsteemi registreerimine KOVis kohapeal. Selline lahendus lisab ühekordse koormuse kinnistu omanikele ja KOVidele, kuid kohustus jääb kinnistu omanikele.

2. *Kohtkäitlussüsteeme registreerivad purgijad*

Purgijate kaudu registreerimine lisab neile töökoormust ja see võib kajastuda niigi kõrges purgimisteenuse hinnas. Lisaks registreerivad nad ainult need kohad, kuhu neid tellitakse ja seetõttu jääb osa kinnistuid registrisse kandmata ja nii jäävad andmed puudulikuks.

3. *Kohtkäitlussüsteeme registreerivad KOVid*

Sellise lahenduse puhul tuleb KOVidel leida ressursid külastada kõiki omavalitsusüksuse kinnistuid ja kanda andmed registrisse. See lisab KOVidele lühiajaliselt väga suure koormuse, kuna andmekorjet ei saa ajas hajutada ja see tuleb teha kindlas ajaraamis. Hinnanguliselt jääb kohtkäitlussüsteemide arv kohaliku omavalitsuse üksustes vahemikku 0–1424, erandiks on Tallinn, kus kohtkäitlussüsteeme on 5325. Vahemikus 0–350 kohtkäitlussüsteemi on 39 omavalitsusüksuses, 350–1000 on 36 omavalitsusüksuses, 3 omavalitsusüksuses on kohtkäitlussüsteemide arv 1000–1500.

(Lisa 2)

Eelnevast ja alternatiivide analüüsist nähtub, et sobivaim lahendus on lisada registreerimise kohustus kinnistu omanikele..

5. Korrapärase järelevalve kohustus

Asulareovee puhastamise direktiivi eelnõus (2022) on liikmesriikidel kohustus tagada korrapärase järelevalve aastaks 2025. Lisaks tuleb omada ülevaadet kohtkäitlussüsteemide nõuetele vastavusest aastaks 2030. VeeSi § 104 lg 7 järgi on kohalikul omavalitsusel kohustus kehtestata oma halduspiirkonnas reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskiri ning selles sätestatu järelevalveõigus on samuti antud KOVile VeeSi § 250 lg 5 alusel, kuid kohustatud asutus on KeA. Kuna ülejäänud õiguslik raamistik toetab lähenemist, et kohustused kohtkäitluses tekkiva reovee üle on KOVil, siis tuleks ka järelevalvekohustus suunata KOVile. KeA on teinud kohalikul tasemel juba aastaid ettevalmistavat tööd, et järelevalvekohustus jääks KOVi kanda. KeA ja KOVi spetsialistid on teinud ühisreide, jagatud on materjale selle kohta, kuidas kontrollida kohtkäitlussüsteeme. Riiklik kohtkäitlejate register annab ülevaate kohtkäitlussüsteemidest ja nende seisukorrast. KOVil tuleb tagada, et kõikide kinnistute andmed jõuavad riiklikku registrisse.

1. *Järelevalvekohustus on KOVil*

Kuna kõigi reovee kogumist puudutavate küsimuste lahendamine on suunatud kohalikule tasemele, siis tuleb ka järelevalve suunata KOVile. Muudatusega võib alguses suurendada töökoormus, kuid hiljem peaks see vähenema. Hinnanguliselt jääb kohtkäitlussüsteemide arv kohaliku omavalitsuse üksustes vahemikku 0–1424, erandiks on Tallinn, kus kohtkäitlussüsteeme on 5325. Vahemikus 0–350 kohtkäitlussüsteemi on

39 omavalitsusüksuses, 350–1000 on 36 omavalitsusüksuses, 3 omavalitsusüksuses on kohtkäitlussüsteemide arv 1000–1500.

Elanike arvust moodustavad kohtkäitlejad 26 omavalitsuses alla 10%. Täpsed andmed on toodud lisa 2. Kohtkäitlussüsteemidest suurem osa on korras ja nendega tegelema ei pea. Hinnanguliselt võib ligi 16% kohtkäitlussüsteemidest olla sellised, mis vajavad suuremat tähelepanu. (Hajaasustuse reovee kohtkäitlussüsteemide inventuuri aruanne, 2014.)

Kui järelevalve hajutada kümne aasta peale (omapuhasti eluiga on 15–20 aastat) ehk iga kohtkäitlussüsteemi kontrollitakse regulaarsusega üks kord kümne aasta jooksul, siis selliselt kulub süsteemi ülevõetmiseks keskmiselt 1-2 tööpäeva kuus, sõltuvalt KOVist. (Lisa 2)

2. Järelevalvekohustus on Keskkonnaametil

Praegu on Keskkonnaametil ressursi reageerida ainult probleemsetele juhtumitele, mitte korraliseks järelevalveks. Kuna olemasoleva regulatsiooni põhjal võib järeldada, et järelevalveks piisab olemasoleva süsteemi täiendamisest, siis *ultima ratio* põhimõtet järgides ei ole mõistlik jätkata vanaviisi. Korralist järelevalvet on võimalik teostada KOVi tasandil ja sellest piisab esile kerkinud probleemide lahendamiseks.

10. Regulaatiivsete võimaluste põhiseadusega ning Euroopa Liidu ja rahvusvahelise õigusega määratud raamid

Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 154 järgi kõiki kohaliku elu küsimusi otsustavad ja korraldavad kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt. Kohalikule omavalitsusele võib panna kohustusi ainult seaduse alusel või kokkuleppel kohaliku omavalitsusega. Seadusega kohalikule omavalitsusele pandud riiklike kohustustega seotud kulud kaetakse riigieelarvest.

VTK on tugevas puutumuses ELi õigusega. Asulareovee puhastamise direktiivi eesmärk on kaitsta keskkonda reovete valesti käitlemisest tuleneva kahju eest. Asulareovee puhastamise direktiivi artikli 3 kohaselt tagavad liikmesriigid, et kõik linnastud varustatakse asulareovee kogumissüsteemidega, aga kui kogumissüsteemi rajamine on põhjendamatu, kuna sellest ei oleks keskkonnale tulu või see oleks liiga kulukas, kasutatakse individuaalseid või muid asjakohaseid süsteeme, mis **tagavad keskkonnale sama kaitstuse taseme**. Plaanitav regulatsioon viiks seega Eesti õiguse asulareovee puhastamise direktiivi nõuete ja eesmärgiga paremini kooskõlla.

V. Regulaatiivsete võimaluste mõjude eelanalüüs ja mõju olulisus

11. Kavandatavad muudatused ja nende mõjud

Kavandatav muudatus 1: kohtkäitluse ja äraveo eeskirja üldnõuete loomine seaduse tasandil

Üldnõuete kehtestamise hindamiseks analüüsiti Kliimaministeriumi koostatud reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirja koostamise juhendit (edaspidi eeskirja juhend) ja KOVide kehtestatud eeskirju ning võrreldi neid tegeliku olukorraga. Analüüsi eesmärk oli saada ülevaade, kas ja millised nõuded on KOV purgijatele ja purgimise kohta kehtestanud, millised nõuded täidavad oma eesmärgi ja millised nõuded tuleks ühtlustada ehk seaduse tasandil kehtestada.

Mitmed eeskirja juhendi nõuded tulenevadki juba kehtivatest seadustest, aga teiste jaoks (mis ei tulene seadustest) tuleks kehtestada seaduse tasandil volitusnorm.

Reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskiri peaks sätestama vähemalt järgmist:

1. nõuded reovee kohtkäitlussüsteemidele;
2. nõuded reovee kohtkäitlussüsteemide kasutamiseks ja hooldamiseks;
3. nõuded purgimisteenuse osutamiseks;
4. nõuded purgimise kohta.

Sihtrühm 1. Sihtrühma kuuluvad **79 kohalikku omavalitsust.**

Kaasnev mõju: KOVid peavad üle vaatama ja vajaduse korral muutma või täiendama oma territooriumil kehtivat reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirja ja see toob ajutiselt kaasa KOVide koormuse suurenemise.

Kuna KOVid reguleerivad ettevõtlust viisil, mis eeldab seadusliku aluse olemasolu, siis planeeritav muudatus loob vajalikud alused purgimisteenuse osutajate tegevuse reguleerimiseks.

Muudatuse mõju avaldamise sagedus ja ulatus on väike.

Sihtrühm 2. Sihtrühma kuulub 17% Eesti elanikest ehk vähemalt **200 000 elanikku, kellel on oma reovee kohtkäitlussüsteem.**

Kaasnev mõju: kohtkäitlejad peavad ka praegu käitlema reovett nõuetekohaselt ning kohtkäitlussüsteemid peavad vastama veeseaduses ja ehitusseadustikus ning nende alamaktides kehtestatud nõuetele ja uues olukorras ei pea kohtkäitlejad midagi täiendavalt tegema või täiendavalt maksma, v.a juhul, kui KOV seab lisatingimusi või piiranguid piirkonna eripärast lähtudes, aga lisakohustuste või piirangute seadmine peab olema põhjendatud. Nõuete võimalikust mittetäitmisest rakenduvad sanktsioonid edasi vanaviisi. Muudatuse mõju on sihtrühmale positiivne, kuna koondab piirkonna eripärast lähtudes reovee kohtkäitlusele seatud nõuded, aga samas ühtlustab nõuded teiste omavalitustega. Lisaks väheneb ka keskkonna reostuse tekkimise oht, mis vähendab omakorda riski sihtrühmale.

Sihtrühma senine toimimine võrreldes varasemaga ei muutu ulatuslikult ja ei tohiks põhjustada kohanemiskursi.

Muudatuse mõju avaldamise sagedus ja ulatus on väike.

Sihtrühm 3. Sihtrühma kuulub vähemalt **132 purgijat.**

Kaasnev mõju: kõik purgijad peavad ka täna käitlema reovett nõuetekohaselt, järgides kehtestatud seadusi ning kohalike omavalitsuste reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirju. Seega ei too muudatus sihtrühmale kaasa olulisi kohustusi, aga muudatus tagaks sihtrühmale selgemad ning ühtsemad teenuse osutamise alused, kuna KOVide kehtestatud eeskirjad on kehtestatud samadest alustest lähtudes. Muudatuse mõju on sihtrühmale positiivne, kuna koondab omavalituse piirkonna eripärast lähtuvad reovee kohtkäitluse nõuded, aga samas ühtlustab nõuded teiste omavalitsustega. Muudatus mõjutab kõige enam neid purgijaid, kes veavad reovett üle omavalituse piiride või osutavad teenust mitmes omavalitsuses (kuna täna puudub põhjalik ülevaade purgijatest, siis ei ole võimalik esitada purgijate arvu, kes osutavad teenust mitmes omavalitsuses). Sihtrühma senine toimimine võrreldes varasemaga ei muutu ulatuslikult ega tohiks põhjustada kohanemiskursi.

Muudatuse mõju avaldamise sagedus ja ulatus on väike.

Sihtrühm 4. Sihtrühma kuulub vähemalt **49 vee-ettevõtet**.

Kaasnev mõju: porglaid haldavaid vee-ettevõtteid oli Eestis 2020. a seisuga 49. Muudatuse mõju sihtrühmale on minimaalne, kuna reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskiri reguleerib peamiselt reovee kohtkäitlejate ja porgijate tegevust. Kaudne mõju sihtrühmale tuleneb sellest, et kui reovett kogutakse ning porgitakse kehtestatud nõuete kohaselt, siis see tagab omakorda vee-ettevõttele kindlustunde, et porgitav reovesi vastab nõuetele ja hallatava puhasti nõuetekohase toimimise ning nõuetekohase reovee puhastamise.

Sihtrühma senine toimimine võrreldes varasemaga ei muutu ning ei põhjusta kohanemiskursusi. Muudatuse mõju avaldamise sagedus ja ulatus on väike.

Vabariigi Valitsuse kinnitatud mõjude hindamise meetodika ja hea õigusloome ja normitehnika eeskirja (HÕNTE) § 1 lg 1 p 7 ja § 46 alusel ei ole tegemist olulise mõjuga muudatusega ja seda ei ole vaja täiendavalt analüüsida.

Kavandatav muudatus 2: lisada seadusesse õiguslik regulatsioon, et sätestada porgijate registreerimise ja avalikustamise kohustus KOVile.

Selleks, et tagada porgijate registreerimise ühtsed reeglid, tuleb luua kohustuslik porgijate registreerimise üldnõue seaduse tasandil, sest tänane olukord takistab järelevalvet ega taga kindlustunnet, et porgitav reovesi puhastatakse nõuetekohaselt. Porgija peab porgimisteenuse osutamise registreerima KOVis, mille territooriumilt reovesi ära veetakse ja KOV peab andma porgijale selleks nõusoleku või loa ning avalikustama need porgijad, kellel on porgimisteenuse osutamiseks vastav registreering.

2020. a seisuga on 72 KOVist viis kehtestanud nõude, et porgija peab ennast registreerima nii EMTAKis, äriregistris kui ka KOVis. 23 KOVi on kehtestanud nõude, et porgija peab ennast registreerima EMTAKis ja äriregistris. 21 KOVi on kehtestanud nõude, et porgija peab ennast registreerima ainult äriregistris ja 16 KOVi ei ole kehtestanud ühtegi porgija registreerimissõuet. Täna õigusruum ja porgijate registreerimissüsteem ei taga ülevaadet porgijatest, nende tegevuspiirkondadest ja kasutatavatest porglatest.

Täna puudub vajadus vabaturu täielikuks piiramiseks, aga kuna reovee valesti käitlemisel võivad olla tõsised tagajärjed (keskkonnareostus ning oht inimese elule, tervisele ja varale), siis on vaja piirata turgu sellisel määral, et porgija peab oma tegevuse registreerima KOVis, mille territooriumilt reovett ära veab. Kuna pole oluline, millise nõuetele vastava porgimissõidukiga reovesi porglasse jõuab, siis porgijatele nõusoleku andmine ei tähenda ühele või mõnele kindlale pakkujale teenuse osutamise eelise andmist, vaid iga nõuetele vastav porgija saab võimaluse teenuse osutamiseks. KOV seab oma haldusterritooriumil porgijale sellised nõuded, mis tagavad nõuetekohase reovee äraveo ja kindlustunde vee-ettevõttele. Oluline on märkida, et nõuded ei tohi hakata põhjendamatult piirama vabaturgu.

Porgijale teenuse osutamiseks nõusoleku andmisel peab KOV määrama, millises piirkonnas on porgijal õigus teenust osutada ja millisesse porglasse reovesi vedada (lähtudes ÜVK arengukavast ja/või halduslepingust). See tagab, et reovesi puhastatakse puhastis, kus on arvestatud porgitava reovee koormusega.

Oluline põhjus porgijate registreerimiseks on ka see, et see annab KOVile ülevaate, mil määral on tema haldusterritoorium porgimisteenusega kaetud, sest piirkonnas, kus puudub äraveoteenuse osutaja, tuleb KOVil ise reovee teenuse osutamine korraldada, mida täna ka ca viis omavalitsust juba teevad.

Sihtrühm 1. Sihtrühma kuuluvad kõik **79 kohalikku omavalitsust.**

Kaasnev mõju: muudatuse tulemusel peavad kõik KOVi oma reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirjas sätestama tingimused, millele peab purgija vastama, et saada KOVilt nõusolek või luba KOVi haldusterritooriumil purgimisteenuse osutamiseks. Kuna osad KOVi juba reguleerivad täna ettevõtlust viisil, mis eeldab seadusliku aluse olemasolu, siis planeeritav muudatus loob vajalikud alused purgimisteenuse osutajate tegevuse reguleerimiseks.

Muudatuse tulemusel tekib KOVidel ülevaade, kes osutab nende haldusterritooriumil purgimisteenust ja kas teenus on tagatud kõikides piirkondades, kus kasutatakse reovee kohtkäitlussüsteeme. Muudatuse kaudne mõju võib olla see, et teenuseta piirkondade ilmnemisel tuleb leida vastavale piirkonnale teenusepakkuja. Positiivne mõju on aga see, et KOVi territooriumil saavad tegutseda ainult need reovee äravedajad, kes on teadlikud kohalikest nõuetest ja nende osutatav teenus vastab kohalikele nõuetele.

Sihtrühma senine toimimine võrreldes varasemaga ei muutu ulatuslikult ega tohiks põhjustada kohanemiskasutusi. Muutus on kõige suurem nendes KOVides (16 KOVi), kus täna puudub purgijate registreerimise nõue.

Muudatuse mõju avaldamise sagedus ja ulatus on väike, kuna purgijate registreerimine on teatud ajavahemiku jooksul ühekordne tegevus (KOV ise määrab, milline on purgijale väljastatud nõusoleku tähtaeg). Kõikide purgijate ja vee-ettevõtete vahel oli 2020. a mai seisuga sõlmitud purgimiseks ca 201 kokkulepet ja see teeb ca 2,5 kokkulepet KOVi kohta. Muidugi on mõnes piirkonnas purgimisteenuse osutajaid rohkem ja mõnes KOVis sellevõrra nõusolekute andmise koormus suurem, aga siin tooks näitena esile Viimsi valla. Viimis vallas on antud 2020. a mai seisuga neli vedajakaarti. Viimsi Vallavalituse esindaja sõnul ei ole nende kaartide andmine suur koormus. Selleks peab kontrollima valla reovee ja kohtkäitluse eeskirjas purgijale sätestatud nõuete täitmist ja kui need nõuded on täidetud, siis väljastatakse vedajakaart, mis peab olema teenuse osutamisel sõidukis nähtaval kohal.

Sihtrühm 3. Sihtrühma kuulub vähemalt **132 purgijat.**

Kaasnev mõju: muudatus tekitab sihtrühmale ühekordse töökoormuse, aga samas suurendab purgijate teadmisi piirkonnas purgimisteenusele ja purgimisele seatud nõuetest ning annab võimaluse sõlmida kokkuleppe purglat haldava vee-ettevõttega. Muudatuse kaudne mõju võib ilmneda selles, kui purgijal on raskusi seatud nõuete täitmisega ja ta ei saa vastavat KOVi nõusolekut enne, kui täidab kõiki seatud tingimusi. Positiivne mõju on aga see, et kui purgijad vastavad tingimustele, siis see tagab KOVile ja vee-ettevõtetele kindluse, et reovesi veetakse ja kogutakse nõuetekohaselt. Sihtrühma senine toimimine võrreldes varasemaga ei muutu ulatuslikult ega tohiks põhjustada kohanemiskasutusi.

Muudatuse mõju avaldamise sagedus ja ulatus on väike.

Sihtrühm 4. Sihtrühma kuulub vähemalt **49 vee-ettevõtet.**

Kaasnev mõju: muudatuse mõju sihtrühmale on positiivne, kuna vee-ettevõtte peab sõlmima kokkulepped vaid nende purgijatega, kellel on olemas vastav registreering KOVis ja see tagab vee-ettevõttele kindlustunde, et purgija veab puhastisse nõuetele vastavat reovett ja kindlaks määratud piirkonnast. Lisaks saab vee-ettevõtte purgijaga lepingu sõlmimisel seada eritingimusi näiteks reovee vastuvõtu aegade või koguste kohta, mis aitab ühtlustada puhastile lisanduvat koormust ja suurendab veelgi vee-ettevõtete kindlustunnet. Sihtrühma senine toimimine võrreldes varasemaga ei muutu ega põhjusta kohanemiskasutusi.

Muudatuse mõju avaldamise sagedus ja ulatus on väike.

Vabariigi Valitsuse kinnitatud mõjude hindamise meetodika ja hea õigusloome ja normitehnika eeskirja (HÕNTE) § 1 lg 1 p 7 ja § 46 alusel ei ole tegemist olulise mõjuga muudatusega ja seda ei ole vaja täiendavalt analüüsida.

Kavandatav muudatus 3. Lahendada kohtkäitlussüsteemide registri loomine riiklikult.

Kohtkäitluse ülevaate nõue tuleneb kehtivast asulareovee puhastamise direktiivist (artikkel 3). 2022. a asulareovee direktiivi eelnõus on toodud nõue, et liikmesriikidel peab olema kohtkäitlussüsteemidest register ja korrapärane järelevalve aastaks 2025 (artikkel 4). Lisaks peavad kohtkäitlussüsteemid aastaks 2030 vastama standarditele. Luues registri riiklikult, tagatakse üleriigiline ühtne vaade kohtkäitluse kohta, mis lihtsustab aruandlust ja järelevalvet. Sellest lähtudes peab kohtkäitlusregister sisaldama vähemalt järgmist infot:

- kohtkäitlussüsteemi asukoht kinnistu tasemel;
- kohtkäitlussüsteemi tüüp ja maht;
- kohtkäitlussüsteemi tühjendamise sagedus;
- kohtkäitlussüsteemi seisukord ja vanus.

Registri loomiseks tuleks võimaluse korral kasutada juba olemasolevad süsteemid ja andmebaasid. Üheks võimaluseks on kasutada ehisregistrit. Ehisregistris on juba praegu registreeritud uued kohtkäitlussüsteemid, kuid puudu on andmed vanade süsteemide kohta või on andmed lisatud korrastamata kujul. Seetõttu tuleks leida lahendus andmete korrastamiseks

Purgijatele nõuete seadmisel, süsteemi toimimiseks ja investeringute planeerimiseks on oluline, et KOV omab ülevaadet kohtkäitlejate reovee käitlemisviisidest ja kogustest. Iga kohtkäitlussüsteem on oma KOVi vastutusallas ning KOV peab tagama, et tema piirkonna reovett puhastataks puhastis, kus on ÜVK arengukavas kavandatud reovesi puhastada, ja puhastid suudaks toime tulla purgitava reoveega. Lisaks ei tohiks purgimissõlmed asuda liiga kaugel.

Ilma reovee kohtkäitlussüsteemide registrita on raske tagada, et purgimisteenust pakutakse igal pool, kus see on vajalik. Samuti on register vajalik vee-ettevõtetele, kel on võimalus registriandmete alusel prognoosida reovee kogused ja puhastite projekteerimisel arvestada tegeliku olukorraga.

Sihtrühm 1. Sihtrühma kuuluvad kõik 79 kohalikku omavalitsust.

Kaasnev mõju. Muudatusega ei kaasne KOVidele koormust. Registri abil on võimalik tuvastada kohtkäitlussüsteemide asukohta ja purgimisteenusega katmata piirkondi. Register aitab tagada VeeSi § 104 lg 1 kohustust korraldada asulareovee kogumine ja selle nõuetekohane puhastamine enne heitveena suublasse juhtimist. Registri andmed on olulised investeringute planeerimisel.

Muudatuse mõju avaldumise sagedus ja ulatus on väike.

Sihtrühm 2. Sihtrühma kuulub 17% Eesti elanikest ehk vähemalt 200 000 elanikku, kes omavad reovee kohtkäitlussüsteemi.

Kaasnev mõju: muudatuse mõju sihtrühmale on positiivne, kuna sihtrühmale tagatakse purgimisteenus. Purgimisteenus on kättesaadav ja konkurentsi elavnemisel parima hinnaga.

Lisaks suureneb sihtrühma kindlustunne, et reovee kohtkäitlussüsteemidest on KOVil ülevaade ja tagatud järelevalve. Põhjavee reostamise risk on maandatud.

Muudatuse kaudne mõju on see, et kui ilmneb mittevastavaid kohtkäitlussüsteeme, siis tuleb need korrastada ja sellega kaasneb kohtkäitlejatele kulu.

Sihtrühma senine toimimine võrreldes varasemaga ei muutu ega tohiks põhjustada kohanemiskulusi.

Muudatuse mõju avaldumise sagedus ja ulatus on väike.

Sihtrühm 3. Sihtrühma kuulub vähemalt 132 purgijat.

Kaasnev mõju: muudatuse tulemusel purgijate töökoormus ei muutu. Muudatuse mõju on sihtrühmale positiivne, kuna kohtkäitlusregistri olemasolu korrastab turgu ja enam ei saa tegutseda teenusepakkujad, kes kulude kokkuhoiu eesmärgil juhivad reovee selleks mitte ettenähtud kohta ja reovesi jääb nõuetekohaselt puhastamata.

Sihtrühma senine toimimine võrreldes varasemaga ei muutu ulatuslikult ega tohiks põhjustada kohanemiskulusi.

Muudatuse mõju avaldumise sagedus ja ulatus on väike.

Sihtrühm 4. Sihtrühma kuulub vähemalt 49 vee-ettevõtet.

Kaasnev mõju: muudatuse mõju sihtrühma töökoormusele on minimaalne või olematu, kuna registri asutamine ning haldamine on riigi ülesanne. Muudatuse mõju on sihtrühmale positiivne – loob kindlustunde ning aitab paremini planeerida puhastiga seotud tegevusi. Nimelt saab vee-ettevõtte registriandmete põhjal prognoosida õigeid reoveekoguseid, mis tulevad kohtkäitlussüsteemidest.

Sihtrühma senine toimimine võrreldes varasemaga ei muutu ega põhjusta kohanemiskulusi.

Muudatuse mõju avaldumise sagedus ja ulatus on väike

Vabariigi Valitsuse kinnitatud mõjude hindamise meetodika ja hea õigusloome ja normitehnika eeskirja (HÖNTE) § 1 lg 1 p 7 ja § 46 alusel ei ole tegemist olulise mõjuga muudatusega ja seda ei ole vaja täiendavalt analüüsida.

Kavandatav muudatus 4. Lisada kinnistu omanikele, kelle kinnistul asub kohtkäitlussüsteem, kohustus registreerida oma kohtkäitlussüsteem riiklikus registris.

Selleks, et riiklik register täidaks oma funktsiooni, on vaja tagada andmekorjet. Inimesed, kes ei kasuta ühiskanalisatsiooni, peavad oma kohtkäitlussüsteemi (reoveemahutid, omapuhastid) registreerima registris. Üheks võimaluseks on kasutada selleks eesti.ee rakendust, mille kaudu saab liikuda ehitisregistrisse või logida otse ehitisregistrisse ehr.ee. Lisavõimalus peab jääma neile, kes ei saa või ei oska digiriigi lahendusi kasutada, ja selleks oleks kohtkäitlussüsteemi registreerimine KOVis kohapeal. Selline lahendus lisab ühekordse koormuse kinnistu omanikele, kelle kinnistul asub kohtkäitlussüsteem ja KOVidele, kuid kohustus jääb kinnistu omanikele..

Sihtrühm 1. Sihtrühma kuuluvad kõik 79 kohalikku omavalitsust.

Kaasnev mõju: muudatus tekitab sihtrühmale ühekordse töökoormuse. Tuleb aidata neid kinnistu omanikke, kelle kinnistul asub kohtkäitlussüsteem ja kes ei oska ise registrisse andmeid kanda. Võimaluse korral pakkuda abi kohapeal registreerimisel.

Muudatuse mõju avaldumise sagedus ja ulatus on väike.

Sihtrühm 2. Sihtrühma kuulub vähemalt 80 000 kinnistu omanikku, kelle kinnistul asub kohtkäitlussüsteem

Ühekordne tegevus, mille käigus tuleb registreerida kohtkäitlussüsteem registris. Positiivne mõju on see, et KOVile jõuab info kohtkäitlussüsteemide olemasolust ja piirkonnast. KOVil on kohustus leida igasse kohta teenusepakkuja. Lisaks on kindlus, et kohtkäitlussüsteemid on kontrolli all ega reosta keskkonda ja põhjavett. Põhjavee reostamise risk on maandatud. Purgijad saavad ülevaate klientide hulga kohta ning elavneb loomulik konkurents valdkonnas ja see omakorda avaldub purgimisteenuse hinnas. Muudatuse mõju avaldumise sagedus ja ulatus on väike.

Sihtrühm 3. Sihtrühma kuulub vähemalt **132 reovee äravedajat ehk purgijat.**

Purgijad saavad infot klientide olemasolust ja hulgast, mis elavdab konkurentsi valdkonnas. Muudatuse mõju avaldumise sagedus ja ulatus on väike.

Sihtrühm 4. Sihtrühma kuulub vähemalt 49 vee-ettevõtet.

Positiivne mõju avaldub purgitava reovee koguste kohta, mille abil saab põhjendada ja planeerida õigete koormustega reoveepuhasteid.

Muudatuse mõju avaldumise sagedus ja ulatus on väike.

Kavandatav muudatus 5. Lisada järelevalvekohustus KOVile

Kuna õiguslik raamistik toetab lähenemist, et kohustused ja õigused kohtkäitluses tekkiva reovee üle on KOVil, siis tuleks ka järelevalvekohustus suunata KOVile. Keskkonnaameti töökoormus ei muutu, kuna juba praegu reageeritakse ainult probleemsetele olukordadele ja korrapäraselt järelevalvet ei ole.

Sihtrühm 1. Sihtrühma kuuluvad kõik **79 kohaliku omavalitsust.**

Kaasnev mõju: muudatusega võib alguses suurendada töökoormus, kuid hiljem peaks see vähenema. Hinnanguliselt jääb kohtkäitlussüsteemide arv kohaliku omavalitsuse üksustes vahemikku 0–1424, erandiks on Tallinn, kus kohtkäitlussüsteemide arv on 5325. Vahemikus 0–350 kohtkäitlussüsteemi on 39 omavalitsusüksuses, 350–1000 on 36 omavalitsusüksuses, 3 omavalitsusüksuses on kohtkäitlussüsteemide arv 1000–1500.

Elanike arvust moodustavad kohtkäitlejad 26 omavalitsuses alla 10%. Täpsed andmed on toodud lisas 2. Kohtkäitlussüsteemidest suurem osa on korras ja nendega tegelema ei pea. Hinnanguliselt võib ligi 16% kohtkäitlussüsteemidest olla sellised, mis vajavad suuremat tähelepanu. (Hajaasustuse reovee kohtkäitlussüsteemide inventuuri aruanne, 2014.)

Kui järelevalve hajutada kümne aasta peale (omapuhasti eluiga on 15–20 aastat) ehk iga kohtkäitlussüsteemi kontrollitakse regulaarsusega üks kord kümne aasta jooksul, siis sellisel kulub süsteemi ülevõtmiseks keskmiselt 1-2 tööpäeva kuus, sõltuvalt KOVist. (Lisa 2)

Muudatuse mõju avaldamise sagedus ja ulatus on keskmine.

Sihtrühm 2. Sihtrühma kuulub 17% Eesti elanikest ehk vähemalt **200 000 elanikku, kes omavad reovee kohtkäitlussüsteemi.**

Olulist muudatust sihtrühmale ei kaasne, kuna järelevalvet teostatakse ka praegu kehtiva seaduse järgi.

Muudatuse mõju avaldumise sagedus ja ulatus on väike.

Sihtrühm 3. Sihtrühma kuulub vähemalt **132** purgijat.

Olulist muudatust sihtrühmale ei kaasne, kuna järelevalvet tehakse ka praegu kehtiva seaduse järgi.

Muudatuse mõju avaldumise sagedus ja ulatus on väike.

Sihtrühm 4. Sihtrühma kuulub vähemalt 49 vee-ettevõtet.

Olulist muudatust sihtrühmale ei kaasne, kuna järelevalvet on võimalik teha ka praegu kehtiva seaduse järgi.

Muudatuse mõju avaldumise sagedus ja ulatus on väike.

12. Muudatuste koondmõju ettevõtete ja/või kodanike halduskoormusele

Reovee purgijate koormus suureneb seoses teenuse registreerimisega KOVides.

Kinnistu omanikud, kelle kinnistul asub kohtkäitlussüsteem peavad registreerima oma süsteemid riiklikus registris, kuid see on ühekordne tegevus.

Vee-ettevõtete koormus võib suureneda purgitava reovee koguse suurenemise tõttu. Seoses reoveekoguste tuvastamisega võib kaasneda vee-ettevõtetele kohustus rajada puudu olevad purgimissõlmed või korrastada olemasolevad.

13. Muudatuste rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse eeldatavad kulud ja tulud

Muudatustega kaasneb koormus riigile ja KOVidele.

Eelnõu rakendamisega kaasneb riigile kohtkäitlusregistri IT arenduse kulu. Arenduseks kasutatakse olemasolevad süsteemid, et hoida kulu minimaalsena. Eelnõu rakendamine panustab tõhusamasse järelevalvesse ning reovee kohtkäitlussüsteemide kasutamisest tuleva keskkonnamõju vähenemisse.

Eelnõu rakendamisel suurenevad KOVide kulud seoses töökoormuse suurenemisega, mis tuleneb purgimisteenuse pakkujate registreerimisest, osaliselt reovee kohtkäitlussüsteemide registrisse esmaste andmete koondamisest ja kohtkäitlussüsteemide järelevalve teostamisest. Purgimisteenuse pakkujaid on KOVides eeldatavasti keskmiselt 2-3 ja nende registreerimine on teatud aja tagant (KOV ise määrab aja) ühekordne tegevus. Samuti on ühekordne tegevus esmane kohtkäitlussüsteemide registri andmete koondamine. Täpseid kulusid on raske hinnata, aga keskmises KOVis võiks tööaega kuluda ühel ametnikul ca 2-3 tundi kuus. Edaspidi järelevalve teostamiseks 1-2 päeva kuus, sõltuvalt KOVi suurusest. Kulud on ette nähtud kanda KOVi eelarvest.

14. Edasine mõjude analüüs

Mõjude eelanalüüsi kohasel ei kaasne kavandatavate muudatustega olulist mõju. Seaduseelnõu koostamisel hinnatakse mõjusid seletuskirja osas „Seaduse mõjud“ vastavalt HÕNTE §-le 46.

VI. Kavandatav õiguslik regulatsioon ja selle väljatöötamise tegevuskava

15. Valitav lahendus			
Veeseaduse muutmine			
15.1. Töötatakse välja uus tervikseadus		15.2. Muudatused tehakse senise seaduse struktuuris	x
15.3. Selgitus	Muudatused on võimalik teha kehtiva veeseaduse struktuuris, mistõttu ei ole uue tervikteksti väljatöötamine vajalik.		
16. Puudutatud ja muudetavad õigusaktid			
Muudatused puudutavad veeseadust			
17. Edasine kaasamise plaan – keda, millal ja kuidas kaasatakse			
VTK edastatakse arvamuse avaldamiseks ja kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Justiitsministeeriumile, Konkurentsiametile, Eesti Linnade ja Valdade Liidule ja Eesti Vee-ettevõtete Liidule.			
18. Põhjaliku mõjuanalüüsi toimumise aeg			
Mõjude eelanalüüsi kohaselt ei kaasne kavandatavate muudatustega olulist mõju.			
19. Kontseptsiooni (HÕNTE § 1 lg 3) valmimise ja kooskõlastamisele saatmise eeldatav aeg (kui järgmise sammuna koostatakse eelnõu kontseptsioon)	Kontseptsiooni ei koostata.		
20. Eelnõu avaliku konsultatsiooni ja kooskõlastamise eeldatav aeg	III-IV kv 2023		
21. Õigusakti eeldatav jõustumisaeg	November 2024		
22. Vastutavate ametnike nimed ja kontaktandmed	Liisi Arm (Liisi.arm@kliimaministeerium.ee)		

Lisa 1. Ülevaade välisriikides sätestatud regulatsioonidest, mis on seotud reovee kohtkäitlemise ja äraveoga

Sloveenia

1. Sloveenia riiklik regulatsioon nõuab, et ühiskanalisatsiooniga kaetud alal peab ehitise arendaja või omanik (kinnistu, kus tekib reovesi) tagama, et reovesi juhitakse ühiskanalisatsiooni. Nõuded reovee kohtkäitlussüsteemide kohta on sätestatud asulareovee ärajuhtimise ja puhastamise määrusega. Nõuded on määratud vastavalt sellele, kas kohtkäitlusrajatis asub reoveekogumisalal või mitte.
Kohtkäitlusrajatist võib kasutada reoveekogumisalal, kui kohtkäitlusrajatise võimsus on alla 50 ie, kanalisatsiooniühenduse kaugus on üle 100 m või kanalisatsiooniühenduse ehitamine ei ole tehniliselt teostatav või kanalisatsiooniühenduse rajamine tooks kaasa ebaproportsionaalseid kulusid. Nimetatud juhtudel võib kasutada selliseid seadmeid nagu kogumismahutid ja septikud. Määruse järgi peavad väljaspool reoveekogumisala asuvate rajatiste omanikud kasutama alla 50 ie võimusega kohtkäitlussüsteeme. Riigi tasandil reguleerib nõudeid eelnimetatud määrus, samas kui omavalitsuste tasandil reguleerivad avaliku teenuse osutamise nõudeid omavalitsuse määrused.
2. Väikeste puhastite (võimusega alla 50 ie) registrit haldab riigi tasemel Sloveenia Keskkonnaagentuur (register sisaldab andmeid väikepuhasti asukohta, samuti selle kohta, kas neid opereeritakse vastavalt asulareovee ärajuhtimise ja puhastamise määrusele). Uute väikeste puhastite nõuetekohase toimivuse kindlaksmääramiseks on ette nähtud esialgsed mõõtmised. Avaliku teenuse osutaja (kohaliku omavalitsuse valitud vee-ettevõtja) peab tagama väikeste puhastite regulaarse visuaalse kontrolli. Vee-ettevõtte peab säilitama dokumendid kohtkäitlusrajatiste kohta (väikesed alla 50 ie puhastid ja septikud). Riiklikku infosüsteemi kogutakse andmeid kinnistul paiknevate objektide kohta (avalik kanalisatsioon, väikesed puhastid, septik, veetoru), mida koguvad vee-ettevõtted regulaarsete iga-aastaste aruandluskohustuste raames.
3. Reovee ja -sette kogumine ning eemaldamine kohtkäitlusrajatistest toimub vee-teenuse raames. Sette peab vee-ettevõtte töötlema reoveepuhasti juures, kus on settekäitlus. Reoveepuhasti, kuhu juhitakse ühiskanalisatsiooni vesi või kuhu veetakse reovesi kohtkäitlusrajatistest, operaatoril peab olema keskkonnaluba.

Taani

1. Taanis peab kõigil väikestel reoveepuhastitel (võimsusega kuni 50 ie) ja septikutel olema CE-sertifikaat. Juhised on kogu riigis ühesugused, kuid reoveesüsteemi kinnitab (annab loa paigaldada) kohalik omavalitsus vastavalt riiklikule määrusele. Omavalitsus võib kehtestada lisanõudmisi, kui need on keskkonnahuvides vajalikud – näiteks minimaalse tühjendussageduse. Kui omanik soovib jätkata vana (ilma sertifikaadita) mahuti/septiku kasutamist, siis omavalitsus hindab selle seisukorda ja seab lisanõuded või kohustab paigaldama uue, CE-sertifikaadiga mahuti/septiku.
2. Taanis on riiklik andmebass (PULS), kus on registreeritud kõik Taani reoveeväljalasud. Omavalitsustel peab olema register kõigi reoveesüsteemide kohta ja omavalitsused edastavad andmed riiklikusse andmebaasi.
3. Riiklikke nõudeid reovee äravedajatele ehk purgijatele pole sätestatud.

Taani reoveejuhend (Danish Wastewater Guidance the Danish EPA) sätestab nõuded ja tingimused väikeste puhastite (kuni 50 ie) ja septikute paigaldamiseks ja omavalitsuse õigused lisatingimuste sätestamiseks.

Küpros

1. Reovee põhja- ja pinnavette juhtimist reguleerib Küprosel veereostuse kontrolli seadus, ministrite määrused ja muud määrused. Keskkonnaosakond (põllumajandus-, maaelu- ja keskkonnaministeeriumi valitsemisalasse kuuluv ametiasutus) vastutab vee ja pinnase reostuse kontrolli ja vältimise eest ning seda rakendatakse lubade ja inspekterimissüsteemi kaudu.

Väikestes kogukondades, kus elab alla 2000 inimese, on individuaalsed sanitaarsüsteemid (septikud ja kogumiskaevud). Septikute jäägid transporditakse asulareovee puhastisse veoautodega. Suuremates rajatistes (hotellid, haiglad, sõjaväelaagrid jne) käideldakse reovett kohapeal väikestes reoveepuhastites. Samuti kogutakse mõne väikese reoveekogumisala reovesi kogumissüsteemidesse ja töödeldakse vajaduse korral asulareovee puhastites.

Üksikute puhastusseadmete puhul väljastatakse keskkonnaluba, lähtudes väikesemahuliste reoveepuhastusjaamade <2 000 p.e. (Nr 379/2015) ministeeriumi määrusest. Iga luba kehtib viis aastat. Operaatorite kohustused (heitkoguste piirnormid, seirenõuded, aruanded, arvestuse pidamine jne) on kehtestatud samuti eelnimetatud ministeeriumi määruses.

Ministeeriumi määrus määrab heitvee kasutamise piirväärtused põllumajanduses heitvee kasutamiseks niisutatavate põllukultuuride tüübi järgi. Seirekohustusi määratakse juurde siis, kui heitvesi suunatakse põhjavette ja sel juhul võetakse arvesse põhjavee direktiivis 2006/118/EÜ sätestatud nõudeid.

Samuti hindab keskkonnaosakond keskkonnamõju hindamise seaduse (nr 127 (I)/2018) kohaselt kanalisatsioonisüsteemide ja reoveepuhasti projekteerimise, ehitamise ja käitamisega ning väikepuhastitega seotud kavandatavate arendustegevuste võimalikke keskkonnamõjusid ja väljastab keskkonnaarvamuse. Arvamus väljastatakse enne planeerimisloa / heakskiitmistunnistuse väljastamist ja arvamus seab keskkonnakaitse jaoks konkreetsed tingimused, sealhulgas tingimused infrastruktuuri kohta.

2. Teavet reovee kogumismahutite ja üksikute puhastusseadmete seisundi ja omanike kohta kogutakse ja säilitatakse planeerimis- ja ehituslubade väljastamise protsessis ning seejärel käitajate kontrollimise ja esitatud aastaaruannete põhjal.

Vastavalt kohalike omavalitsuste seadusele (L.111/1985), ühenduste seadusele (L. 86 (I) 1999) ja ühenduste määrustele (No.294/2002) vastutavad kohalikud omavalitsused oma territooriumil asuvate eraisikute kanalisatsioonisüsteemide seire eest.

3. Küprosel on asutatud jäätmekäitluse registrisüsteem ja keskkonnaosakonna väljastatud registreerimistunnistused on vajalikud jäätmete, sealhulgas reovee kogumiseks ja veoks. Hiljuti asutati elektrooniline jäätmeaerhiiv, kuhu peavad jäätmekäitluse kohta andmeid esitama kõik jäätmekäitlejad.

Belgia

1. Belgia jaguneb kolmeks piirkonnaks – Flandria, Valloonia ja pealinna Brüsseli piirkond, mis omakorda jagunevad 589 vallaks. Igal piirkonnal on oma seaduslikud nõuded reovee kogumismahutite ja üksikute puhastusseadmete kasutamiseks. Praegu ei ole Brüsseli piirkonna omapuhastite jaoks eraldi õigusakte. Sellegipoolest rakendatakse Brüsseli piirkonnas samu tingimusi, mis Valloonia piirkonnas. Need tingimused lisatakse keskkonnalubadesse.¹
2. Piirkondlikul tasandil väljastatakse igale puhastusseadmele keskkonnaluba. Keskkonnalubade teave on saadaval lubade andmepangas.
3. Kõik jäätmekogujad (purgimisteenuse osutajad) peavad olema registreeritud²

Iirimaa

1. 2012. aasta veeteenuste seaduse³ (muudatuse) kohaselt peavad majaomanikud ise oma süsteemid registreerima vastavas infosüsteemis⁴. Veeteenistused üle kogu riigi peavad pidama registrit olmereovee puhastussüsteemide kohta oma tööpiirkonnas. Veeteenistused on kohaliku omavalituse asutused, mis asuvad igas Iirimaa maakonnas. Olmereovee puhastussüsteemide tegevusjuhend⁵ annab juhiseid olmereovee puhastussüsteemide asukoha iseloomustamise, projekteerimise, käitamise ja hooldamise kohta. See on loodud selleks, et aidata ametiasutustel, arendajatel, tootjatel, disaineritel, paigaldajatel ja operaatoritel erinevate süsteemidega tegeleda.
2. Veeteenistused üle kogu riigi peavad riikliku kontrollikava osana tegema mitmeid olmereovee puhastussüsteemide ülevaatusi (oma piirkonnas), et kontrollida puhastussüsteemide seisukorda. Kontrollimise tulemused salvestatakse üleriigilisse andmebaasi ja aruanne tulemuste kohta avaldatakse igal aastal olmereovee puhastussüsteemide ülevaatusaruandega.
3. Reovee äraveo veokite jaoks on vajalik jäätmete kogumise luba, mida haldab riiklik jäätmete kogumise lubade amet (NWCPO).

Ungari

1. Ungaris reguleerib reovee kohtkäitlussüsteemide (k.a septikute) kasutamist valituse määrus. Kasutatavate kohtkäitlussüsteemide tüüp sõltub kohalikest keskkonnatingimustest ja majanduslikest kaalutlustest.
2. Andmeid reovee kogumismahutite, omapuhastite ja süsteemide omanike kohta koguvad igal aastal omavalitsused.
3. Ungari valituse määrus sätestab nõuded avalike teenuste osutamiseks ja mitte kommunaalteenuste poolt kogutava reovee kohta. Purgimisteenust võib osutada mitte kommunaalteenuste, kel on Veeameti poolt heaks kiidetud luba. Veeamet vastutab

¹ Valloonia Valituse määrus on leitav siit: link <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/arrete/2016/12/01/2016206423/justel>.

² Sellelt lingilt leiab kogu teabe registreerimise kohta (ainult prantsuse või hollandi keeles): <https://environnement.brussels/thematiques/dechets-ressources/gestion-des-dechets/agrements-et-enregistrements/collecteur-negocia-0>.

³ <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2012/act/2/enacted/en/print#sec4>.

⁴ <https://www.protectourwater.ie/>.

⁵ <https://www.epa.ie/publications/compliance--enforcement/waste-water/2021-code-of-practice-for-domestic-waste-water-treatment-systems.php>.

keskkonnaohutuse eest ja teavitab tegevusest ametiasutusi. Veeamet on kohalikest omavalitsustest täiesti sõltumatud.

Holland

1. Hollandis kehtestatakse kohtkäitlussüsteemide kasutamise nõuded riigi tasemel.
2. Infot kohtkäitlussüsteemide kohta kogutakse ja säilitatakse piirkondlikul tasandil. Info kogumine ja säilitamine toimub väikeste siseveekogude jaoks veeametite loasüsteemi alusel ning suurte siseveekogude ja Põhjamere jaoks kogub andmeid Rijkswaterstaat. 99,5% Hollandi majapidamistest on ühendatud asulareoveepuhastiga, seega pole reovee kohtkäitlussüsteemid suur probleem.
3. Kanalisatsiooniauto teenuse osutajad lähtuvad jäätmekäitlusnõuetest.

Saksamaa

1. Saksamaal on üksikute reoveemahutite sisu seaduslikult jäätmed, mistõttu kehtivad suletud tsükli käitlemise seaduse nõuded. Piirkondlike õigusaktidega (Länder) on reguleeritud, millisel juhul on asjakohane kasutada kohtkäitlussüsteeme. Reoveemääruses (riiklik tasand) on kehtestatud miinimumnõuded reovee puhastamiseks üksikutes puhastites.
2. Teavet kohtkäitlussüsteemide kohta kogutakse ja säilitatakse maakondade tasandil.
3. Reovee äraveo teenuse osutamiseks on vajalik luba ja selle eest vastutavad enamikul juhtudel kohalikud jäätmeametid. Jäätmekogujate, vedajate, edasimüüjate ja maaklerite kohustusi reguleerib muuhulgas suletud tsükli käitlusseadus (Kreislaufwirtschaftsgesetz) §-d 53–55⁶.

Kreeka

1. Individuaalsete reoveemahutite kohta esitatavad nõuded sisalduvad mitmetes riiklikes õigusaktides ja riiklikes juhenddokumentides:
  - ministri otsus olme- ja tööstusreovee kõrvaldamise kohta;
  - ministri otsusega kehtestatud ehitusmäärus;
  - ministri otsusega kehtestatud „Puhastatud reovee taaskasutamise meetmed, tingimused ja kord ning muud sätted”;
  - väikeasulate reoveekäitluse juhend, mille on koostanud ja avaldanud Keskkonna- ja Energeetikaministeerium.Väikeste reoveekäitlussüsteemide rajamisega seotud standardid sisalduvad samuti riiklikes õigusaktides.
2. Kohtkäitlussüsteemide ehitamise tingimused sisalduvad ehitusloas ja neid kontrollivad kohalike omavalituste asutused. Süsteemide omanikud vastutavad süsteemide käitamise ja korrashoiu eest. Riiklik register kohtkäitlussüsteemide kohta puudub. Sellegipoolest

---

⁶ https://www.lung.mv-regierung.de/insite/cms/umwelt/abfall/info_abfall/anzeige_53_55/anzeige_engl_pol_seiten/anzeige_53_55_engl.htm.

kogutakse andmeid reoveekogumisalade kohta, kuhu ei ole vajalikku ühiskanalisatsiooni ehitatud ja kus kasutatakse kohtkäitlussüsteeme (andmeid kogub Kreeka keskkonnaministeeriumi reoveekontrolli ja -planeerimise osakond).

3. Reovee äraveoks eraldi keskkonnaluba ei väljastata, väljastatakse vaid sõiduki registreerimis- ja kutseload.

Prantsusmaa

1. Reovee kohtkäitlusega seotud eeskirjad ja õigusaktid on kehtestatud Prantsusmaal ministri määrusega ja need on kogu riigis ühesugused.
2. 2005. aastaks pidid Prantsusmaa omavalitsused ja omavalitsuste ühendused looma teenistuse, et tagada reovee kohtkäitlussüsteemide regulaarne kontroll. SPANC on avalik teenus, mida korraldab kohalik omavalitsus või omavalitsuste ühendus ja mis tagab õigusaktidega sätestatud ülesanded: kohtkäitlussüsteemide kontrollimine ja vajaduse korral paigaldiste hooldus, rekonstrueerimine ja/või taastamine ning kogutud reovee/ette käitlemine.
3. Reovee kohtkäitluse äraveo teenuse osutaja peab oma tegevuse kooskõlastama omavalitsusega, kus kohtkäitlussüsteemid asuvad. Seejärel avaldatakse heakskiidetud reovee äravedajate nimekiri iga omavalitsuse prefektuuri veebilehel.

Austria

1. Austria veeseaduses on säte, mis reguleerib heitvee veekogudesse heitmist. See säte kehtib teatud juhtudel ka omapuhastite kohta. Lisaks kehtivad konkreetsete tööstussektorite jaoks erieeskirjad koos piirväärtustega. Omapuhastite puhul universaalseid piirväärtusi ei ole ja on juhtumipõhine otsus. Parimast võimalikust tehnikast kehtivad ÖNORM B2505 ja ÖNORM B 2502-1, mis on rahvusvahelised standardid üksikute puhastusseadmete jaoks. Need sisaldavad heitvee veekogudesse juhtimise piirväärtusi. Infiltratsiooni korral võivad piirväärtused olla rangemad. Mis puudutab reovee kogumismahuteid, siis neid ei reguleeri Austria veeseadus, kuni need on veekindlad. Veekindlate reovee kogumismahutite kasutamist reguleerib ehitusseadus, mille eest vastutavad liiduriigid. Lisaks on säte purglate kohta asulareoveepuhastites. Mahutitesse kogutud reovett tuleb puhastada asulareoveepuhastites ja asulareoveepuhastitesse on seda lubatud juhtida ainult spetsiaalsetes vastuvõtupunktides ehk purglates. Seda lisamõju tuleb arvestada ka puhastite võimsuse määramisel.
2. Omapuhastite eest vastutab kohaliku tasandi pädev veeasutus (piirkonna haldusasutus). Veekindlate reovee kogumismahutite eest vastutab kohalikul omavalituse tasandi ehitusamet.
3. Reovee sõidukite ja äraveo kohta eraldi nõudeid Austria veeseaduses ei ole. Nagu eelnevalt sai öeldud, siis asulareoveepuhastitesse reovee juhtimine on lubatud ainult spetsiaalsetes vastuvõtupunktides ehk purglates. Seega reguleerib Austria veeseadus ainult reovee ärajuhtimist.

Horvaatia

1. Horvaatias on reovee kohtkäitlussüsteemide (võimsusega kuni 50 ie) kasutamine reguleeritud riiklikul tasandil. Otsuse reovee ärajuhtimise kohta (milline kohtkäitlussüsteem paigaldada) teeb kohaliku omavalitsuse üksus või veemajanduse eest vastutav minister, olenevalt reoveekogumisalast ja kohalike omavalitsusüksuste halduspiiridest. Kuni 50 ie reoveepuhastite ehk omapuhastite puhul määratakse reovee ärajuhtimise otsusega kindlaks:

- piirkonnad, kus on lubatud juhtida omapuhastite heitvett;
- heitvee keskkonda juhtimise tingimused, mis on kooskõlas riiklike heitvee piirväärtustega;
- tingimused sette kõrvaldamiseks;
- lubatud tehnilised lahendused – nii ajutised lahendused kuni ühiskanalisatsiooniga liitumiseni kui ka püsilahendused.

Reovee ärajuhtimise otsuse tegemisel tuleb lähtuda reoveekogumialast ja piirkonna eripärast (näiteks nõutav reoveepuhastuse tase, pinnase iseärasused, heitvee vastuvõtuvõimalused, jne), kuigi see pole selgesõnaliselt ette nähtud.

2019. aastal jõustus uus veeseadus, mis on Horvaatia veemajandust reguleeriv aluseadus, ning seda toetavate põhimääruste ühtlustamise alased tegevused, millega loodetakse seda valdkonda täpsemalt reguleerida.

2. Kohtkäitlusrajatiste ja reovee ärajuhtimise otsuse üle teostab järelevalvet veeõiguste inspeksioon ja veevalvur, kes on vee-ettevõtte töötaja. Lisaks teeb nimetatud veevalvur järelevalvet kohtkäitlusrajatiste rajamise üle, mis ehitusmääruse järgi ei nõua ehitusluba.

Üle 50 ie üksikute asulareoveesüsteemide jaoks, mis ei nõua reovee ärajuhtimise otsuseid, on vaja hankida veeluba. Veelube annab välja Hrvatske vode (veemajanduse eest vastutav riiklik avalik-õiguslik asutus), kes sätestab vastavalt riiklikele eeskirjadele nii reovee keskkonda juhtimise tingimused kui ka saastaja kohustused. Järelevalvet veelubade tingimuste ja kohustuste täitmise üle teostavad veeõiguste inspeksioon ja veejärelevalve raames Hrvatske vode töötajad.

Järelevalvet kõigi üksikute reoveesüsteemide hoolduse üle teostab seaduse kohaselt veevalvur. Hrvatske vode kogub andmeid reoveekogumisalade koormuste kohta, et koostada aruandeid asulareovee puhastamise direktiivi artikli 15 alusel. Eraldi kohtkäitlussüsteemide kohta andmekogumist ei toimu (võimalik, et mõnel ühisveevärgi pakkujal on sisemised registrid, kuid Hrvatske vodel pole selle kohta praegu teavet).

Horvaatia viib praegu ellu veeteenuse reformi, et koondada veeteenuste osutamise valdkondi (st teeninduspiirkondi), mis peaksid kaasa aitama nn tehnilisele tugevnenemisele ja avalike veeteenuste pakkujate tõhusamale toimimisele ning seega on ka veemajanduse eeskirjade täitmise kontroll tõhusam.

3. Reovee kohtkäitlussüsteemide omanikel on kohustus hooldada süsteeme ühisveeteenuse ehk vee-ettevõtte kaudu. Samuti on omanikel kohustus tellida kohtkäitlusrajatise tühjendamine:

- avaliku veeteenuse osutajalt ehk vee-ettevõttelt või
- hanke korras valitud teenusepakkujalt (veehalduri järelevalve all).

Vee-ettevõtja võib anda kohtkäitlussüsteemide tühjendamise ja reovee äraveo avalike teenuste hankelepingu kaudu teisele teenuspakkujale.

Soome

1. Soome keskkonnakaitseaduses on peatükk 16 „Reovee puhastamine ja kanalisatsioonist väljapoole juhtimine“ ning selle paragrahvis 154b on sätestatud põhilised reovee puhastusnõuded. Olmereovett tuleb puhastada selliselt, et keskkonnamõju (koormus keskkonnale) väheneks vastavalt nõuetele. Kuna omavalitsused on pädevad asutused reovee puhastamise ja ärajuhtimise valdkonnas, saavad nad oma valla reostustundlikel aladel olmereovee puhastamisele kehtestada rangemad nõuded.
2. Kinnistuomanikel peab olema puhastussüsteemi toimimise ja hoolduse kirjeldus. Need kirjeldusdokumendid tuleb esitada kohaliku omavalitsuse asutusele, kui asutus neid nõuab.
3. Soome jäätmeseaduses (646/2011) on kirjas, et kõik, kes kavatsevad tegeleda kutsealaselt jäätmeveoga, peavad esitama taotluse tegevuse kooskõlastamiseks jäätmekäitlusregistris. Taotlus esitatakse majandusarengu-, transpordi- ja keskkonnakeskusele.

Lisa 2. Järelevalvele kuuluv tööaeg omavalitsuseti.

	Elanike arv	ÜK teenusega liitumata elanike arv	ÜK teenusega liitumata majapidamiste arv (arvutuslik)	ÜK teenusega liitumata elanikke (%)	Kontroll-käigule kuluv aeg (2 tundi)	Keskmine tööaeg kuus (h)
Alutaguse vald	2953	1210	475	41,0	950	7,9
Anija vald	4848	430	168	8,9	336	2,8
Antsla vald	2673	764	303	28,6	606	5,1
Elva vald	10519	2552	1011	24,3	2022	16,9
Haapsalu linn	11213	354	139	3,2	278	2,3
Haljala vald	2360	342	134	14,5	268	2,2
Harku vald	12606	1396	555	11,1	1110	9,3
Hiiumaa vald	5313	504	197	9,5	394	3,3
Häädemeeste vald	3324	2052	816	61,7	1632	13,6
Jõelähtme vald	5673	1638	648	28,9	1296	10,8
Jõgeva vald	9376	956	376	10,2	752	6,3
Jõhvi vald	10746	1031	412	9,6	824	6,9
Järva vald	5903	1204	474	20,4	948	7,9
Kadrina vald	3221	255	98	7,9	196	1,6
Kambja vald	9814	3574	1424	36,4	2848	23,7
Kanepi vald	2294	655	259	28,6	518	4,3
Kastre vald	3234	998	395	30,9	790	6,6
Kehtna vald	3882	740	293	19,1	586	4,9
Keila linn	10078	101	40	1,0	80	0,7
Kiili vald	5544	731	288	13,2	576	4,8
Kohila vald	6190	2487	989	40,2	1978	16,5
Kohtla-Järve linn	32391	434	173	1,3	346	2,9
Kose vald	5315	555	216	10,4	432	3,6
Kuusalu vald	3372	1009	399	29,9	798	6,7
Loksa linn	2467	412	164	16,7	328	2,7
Luunja vald	3908	1408	560	36,0	1120	9,3
Lääne-Harju vald	9476	2361	939	24,9	1878	15,7
Lääne-Nigula vald	4087	889	348	21,8	696	5,8
Lääneranna vald	2905	528	206	18,2	412	3,4
Lüganuse vald	7398	2281	908	30,8	1816	15,1
Maardu linn	15284	107	42	0,7	84	0,7
Muhu vald	422	180	70	42,7	140	1,2
Mulgi vald	4765	1087	431	22,8	862	7,2
Mustvee vald	3163	1248	495	39,5	990	8,3
Märjamaa vald	4554	916	363	20,1	726	6,1
Narva linn	53424	161	64	0,3	128	1,1
Narva-Jõesuu	4035	629	247	15,6	494	4,1
Nõo vald	3369	837	331	24,8	662	5,5
Otepää vald	4122	457	178	11,1	356	3,0

	Elanike arv	ÜK teenusega liitumata elanike arv	ÜK teenusega liitumata majapidamiste arv (arvutuslik)	ÜK teenusega liitumata elanikke (%)	Kontrollkäigul e kuluv aeg (2 tundi)	Keskmine tööaeg kuus (h)
Paide linn	8978	207	81	2,3	162	1,4
Peipsiääre vald	2058	163	64	7,9	128	1,1
Põhja-Pärnumaa vald	5723	955	377	16,7	754	6,3
Põhja-Sakala vald	4718	897	355	19,0	710	5,9
Põltsamaa vald	7080	1089	431	15,4	862	7,2
Põlva vald	8929	751	294	8,4	588	4,9
Pärnu linn	46367	1716	681	3,7	1362	11,4
Raasiku vald	3928	1369	546	34,9	1092	9,1
Rae vald	20365	2320	921	11,4	1842	15,4
Rakvere linn	14984	300	120	2,0	240	2,0
Rakvere vald	4169	409	160	9,8	320	2,7
Rapla vald	8831	861	339	9,7	678	5,7
Ruhnu vald	140	77	30	55,0	60	0,5
Rõuge vald	1943	737	291	37,9	582	4,9
Räpina vald	3649	934	370	25,6	740	6,2
Saarde vald	2977	703	278	23,6	556	4,6
Saaremaa vald	19588	1686	661	8,6	1322	11,0
Saku vald	9582	3365	1342	35,1	2684	22,4
Saue vald	18305	1527	606	8,3	1212	10,1
Setomaa vald	1081	159	63	14,7	126	1,1
Sillamäe linn	12230	0	0	0,0	0	0,0
Tallinn	457091	13313	5325	2,9	10650	88,8
Tapa vald	9000	715	282	7,9	564	4,7
Tartu linn	93996	1485	591	1,6	1182	9,9
Tartu vald	6519	1920	761	29,5	1522	12,7
Toila vald	2940	1393	553	47,4	1106	9,2
Tori vald	5653	1146	455	20,3	910	7,6
Tõrva vald	4433	759	300	17,1	600	5,0
Türi vald	8542	1771	703	20,7	1406	11,7
Valga vald	13689	1837	730	13,4	1460	12,2
Viimsi vald	21119	1401	553	6,6	1106	9,2
Viljandi linn	16875	102	40	0,6	80	0,7
Viljandi vald	8023	2117	834	26,4	1668	13,9
Vinni vald	4272	1429	565	33,5	1130	9,4
Viru-Nigula	4434	375	148	8,5	296	2,5
Vormsi vald	128	50	20	39,1	40	0,3
Võru linn	11533	346	138	3,0	276	2,3
Võru vald	5804	1710	675	29,5	1350	11,3
Väike-Maarja vald	4011	773	304	19,3	608	5,1